

Z P R A V O D A J

KANCELÁŘE VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE
pro zastupování České republiky před
EVROPSKÝM SOUDEM PRO LIDSKÁ PRÁVA

Ročník 6 / Číslo 1
Duben 2018

Připravován ve spolupráci
s analytickými útvary
Ústavního soudu,
Nejvyššího soudu,
Nejvyššího správního
soudu a Kanceláře
veřejného ochránce práv.

Přináší ve formě anotací
informace o aktuální
judikatuře ESLP vydané
proti ČR i ostatním
státům Rady Evropy.

Vychází čtvrtletně
v elektronické formě
([archiv zde](#)).

„Judikatura Soudu k prostoru pro uvážení uznává, že při uplatňování některých ustanovení Úmluvy, jako jsou články 8–11, může existovat vějíř odlišných, avšak oprávněných řešení, z nichž každé může být v závislosti na kontextu slučitelné s Úmluvou. To může být relevantní při posuzování přiměřenosti opatření omezujících výkon práv a svobod podle Úmluvy. Tam, kde bylo na vnitrostátní úrovni provedeno vyvažování v souladu s kritérii stanovenými v judikatuře Soudu, Soud obvykle uvedl, že nebude posouzení vnitrostátních orgánů nahrazovat svým vlastním, ledaže jsou pro nahrazení silné důvody.“

Bod 28 písm. c)
Prohlášení z Kodaně
ze dne 13. dubna 2018

KONTAKT

Kancelář vládního zmocněnce pro
zastupování ČR před ESLP
Ministerstvo spravedlnosti
Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2
e-mail: kvz@msp.justice.cz
web: www.justice.cz

Databáze judikatury

web: eslp.justice.cz

SLOVO ÚVODEM

Není to tak dlouho, co rotující předsednictví ve Výboru ministrů Rady Evropy převzalo po České republice na šest měsíců Dánské království. Dánové na rozdíl od nás zatoužili po konání konference na vysoké úrovni, která byla nazvána ‚Pokračující reforma systému Evropské úmluvy o lidských právech – lepší rovnováha, zlepšená ochrana‘ (v angličtině zní ta část za pomlčkou o něco lépe) a konala se před dvěma týdny v Kodani.

Iniciativa dánského předsednictví byla na počátku vnímána s jistou nedůvěrou, jako pokus, jak vyjít vstříc vcelku uměle vytvořenému pocitu nespokojenosti s výkladem Evropské úmluvy o lidských právech (‚Úmluva‘) ve státě, který jinak čelí pramalému počtu odsuzujících rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (‚Soud‘), a v němž tedy není k takové nespokojenosti valný důvod. Lze se ostatně ptát, zda celý Brexit nepředstavuje do jisté míry odpověď na to, že nelze osoby podezřelé z terorismu vyhošťovat úplně bez dalšího, jen s tím, že nepřítel byl místo ve Štrasburku objeven v Bruselu. Ani Spojené království není žalovaným státem u vysokého počtu odsuzujících rozsudků.

Podobně jako ministerská konference za britského předsednictví před šesti lety se i letošní dánská akce nesla hlavně ve znamení zásady subsidiarity. Ta se projevuje zejména primární povinností států zajistit dodržování lidských práv a základních svobod podle Úmluvy, v související povinnosti stěžovatelů vyčerpat před podáním stížnosti dostupné vnitrostátní prostředky nápravy, ale také možnosti, aby státy v rámci svého ‚prostoru pro uvážení‘ zajistily rozmanitým, avšak rovnocenným způsobem respektování uvedených práv a svobod.

Zásada subsidiarity a doktrína prostoru pro uvážení států, které se mají podle Protokolu č. 15 brzy výslovně dostat do preambule Úmluvy, jsou Soudem hojně uplatňovány již dnes. Představují jeho sebeomezení a současně dílčí odpověď na problém rozdílné úrovně dodržování lidských práv ve 47 smluvních státech systému ve spojení s tvrzením, že setrvalé přetížený Soud je zkrátka obětí svého vlastního úspěchu.

Nejsou však samy o sobě řešením oné přetíženosti, třebaže osobně nepovažují posledně uvedené a vcelku otřepané tvrzení za pouhé klišé.

Jednak má Soud ‚na skladě‘ stále asi 25 tisíc věcí, na které bez bližšího zkoumání nelze uplatnit řešení již objevená v předchozích případech a jejichž vyřizování by při stávající produktivitě a bez přílivu nových kauz trvalo, jak se zdá, zhruba deset let. A jednak mají na chronické přetíženosti zásluhu ty státy, které ve svém úsilí o naplňování Úmluvy a řádný výkon rozsudků Soudu zaostávají, neřkuli přímo selhávají, a vzniká otázka, zda se v jejich případě dá spolehnout na respektování pravidel hry či, chcete-li, podmínek jejich přijetí do klubu zvaného Rada Evropy. Více méně všechny však na kodaňské konferenci projevily oddanost systému Úmluvy.

Věřím, že i vy zůstanete oddáni četbě našeho Zpravodaje.

JUDr. Vít Alexander Schorm,
vládní zmocněnc

OBSAH

Obsah	2	Náboženské symboly v soudní síni	14
Rozsudky a rozhodnutí Soudu proti České republice	3	Rozsudek ze dne 5. prosince 2017 ve věci <i>Hamidović proti Bosně a Hercegovině</i>	14
Přístup k Ústavnímu soudu	3	Odebírání dětí z péče rodičů	15
Rozsudek ze dne 5. října 2017 ve věci <i>Beránek proti České republice</i>	3	Rozsudek ze dne 24. října 2017 ve věci <i>Achim proti Rumunsku</i>	15
Rozsudky a rozhodnutí Soudu proti jiným státům než České republice	3	Ochrana novinářského zdroje	18
Cizinecké právo	3	Rozsudek ze dne 5. října 2017 ve věci <i>Becker proti Norsku</i>	18
Rozsudek ze dne 7. prosince 2017 ve věci <i>S. F. a ostatní proti Bulharsku</i>	3	Ochrana osobnosti	19
Rozsudek ze dne 7. prosince 2017 ve věci <i>D. L. proti Rakousku</i>	4	Rozsudek ze dne 19. října 2017 ve věci <i>Fuchsmann proti Německu</i>	19
Činnost policie	6	Rozsudek ze dne 7. listopadu 2017 ve věci <i>Egill Einarsson proti Islandu</i>	21
Rozsudek ze dne 16. listopadu 2017 ve věci <i>Boukrourou a ostatní proti Francii</i>	6	Prevence vzniku sociálně vyloučených lokalit	22
Rozsudek ze dne 23. listopadu 2017 ve věci <i>Grba proti Chorvátsku</i>	7	Rozsudek ze dne 6. listopadu 2017 ve věci <i>Garib proti Nizozemsku</i>	22
Délka trestního řízení z pohledu poškozeného	9	Vyšetřování trestných činů z nenávisti	25
Rozsudek ze dne 7. prosince 2017 ve věci <i>Arnoldi proti Itálii</i>	9	Rozsudek ze dne 5. prosince 2017 ve věci <i>Alković proti Černé Hoře</i>	25
Genderová diskriminace	11	Zdravotnictví	26
Rozsudek ze dne 3. října 2017 ve věci <i>Alexandru Enache proti Rumunsku</i>	11	Rozsudek ze dne 19. prosince 2017 ve věci <i>Lopez de Sousa Fernandes proti Portugalsku</i>	26
Instalace kamer na pracovišti	13	Závěrem...	30
Rozsudek ze dne 28. listopadu 2017 ve věci <i>Antović a Mirković proti Černé Hoře</i>	13		

Zpravodaj vydává Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti.

Autoři anotací (v abecedním pořadí): Jan Bena (NS), Adam Herma (KVOP), Eliška Hodysová (KVZ), Martina Jirsová (KVZ), Petr Konůpka (KVZ), Petra Lehotská (ÚS), Lubomír Majerčík (ÚS), Jana Martinková (KVZ), Anna Plačková (KVZ), Lívía Plavcová (NS), Vladimír Pysk (KVZ), Kateřina Radová (KVZ), Martin Šaroch (KVOP) a Diana Šmídová (KVZ).

Obsah Zpravodaje: Petr Konůpka. **Úvodní fotografie:** © Vít Alexander Schorm.

Anotace rozsudků a rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva obsažené ve Zpravodaji nejsou úředními rozhodnutími a nejsou závazné. Jsou však autorskými díly chráněnými autorským právem. Zpravodaj jako celek ani jednotlivé anotace v něm obsažené proto nesmí být bez předchozího souhlasu státu reprezentovaného Ministerstvem spravedlnosti zpřístupňovány veřejnosti ani jinak užívány, zejména rozmnožovány, nad rámec volného užití dle § 30 autorského zákona a zákonných licencí dle § 31 a násl. autorského zákona.

ROZSUDKY A ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI ČESKÉ REPUBLICE

PŘÍSTUP K ÚSTAVNÍMU SOUDU

Rozsudek ze dne 5. října 2017 ve věci č. 45758/14 – Beránek proti České republice

Výbor první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že v důsledku nesprávného uplatnění pravidla o počítání lhůt pro podání ústavní stížnosti došlo k porušení práva stěžovatele na přístup k soudu, chráněného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel neúspěšně žádal o vydání stavebního povolení. Rozsudek Nejvyššího správního soudu o jeho pozdější kasační stížnosti, jenž mu byl doručen dne 28. srpna 2013, napadl dne 29. října 2013 ústavní stížností. Soudce zpravodaj ji však odmítl pro opožděnost, maje za to, že dvouměsíční lhůta pro podání ústavní stížnosti uplynula o den dříve. Jelikož ten den byl státní svátek, měl stěžovatel podle procesních předpisů čas až do následujícího pracovního dne, což generální sekretář Ústavního soudu také uznal ve své odpovědi na stěžovatelův dopis; dodal však, že Ústavní soud nemá pravomoc své vlastní rozhodnutí zrušit.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel poukazyval na to, že Ústavní soud nesprávně odmítl jeho ústavní stížnost pro opožděnost, a že byl tudíž zbaven svého práva na přístup k soudu zaručeného v čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud zopakoval, že procesní pravidla, jako jsou lhůty pro předložení dokumentů nebo podání opravných prostředků, přísluší vykládat primárně vnitrostátním orgánům, zejména soudům; tato pravidla slouží řádnému chodu soudnictví a zejména právní jistotě. Účastníci řízení by měli očekávat, že tato pravidla budou uplatňována.

Za okolností projednávané věci Soud shledal, že je namístě učinit tentýž závěr jako ve věci *Zemanová proti České republice* (č. 6019/03, rozsudek ze dne 13. prosince 2005), v níž zdůraznil, že nesprávné uplatnění lhůty pro podání ústavní stížnosti Ústavním soudem zabránilo tomu, aby byla tato stížnost projednána po věcné stránce, což porušilo právo na účinnou soudní ochranu, a tudíž i čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

ROZSUDKY A ROZHODNUTÍ SOUDU PROTI JINÝM STÁTŮM NEŽ ČESKÉ REPUBLICE

CIZINECKÉ PRÁVO

Rozsudek ze dne 7. prosince 2017 ve věci č. 8138/16 – S. F. a ostatní proti Bulharsku

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že nezletilí stěžovatelé, kteří byli spolu se svými rodiči po pokusu nelegálně překročit hranice zajištění po dobu 32 hodin, byli z důvodu podmínek panujících v zařízení pro zajištění vystaveni nelidskému a ponižujícímu zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovateli je pět občanů Iráku, manželé a jejich tři synové, narození v letech 1999, 2004 a 2014. V současnosti všichni žijí ve Švýcarsku, kde získali v červenci 2017 azyl. V srpnu 2015 stěžovatelé uprchli z Iráku a tajně překročili nejprve turecko-bulharskou hranici a následně se pokusili překročit opět tajně bulharsko-srbskou hranici a pokračovat dále do západní Evropy.

Jejich vůz byl několik metrů od hranice zastaven příslušníky bulharské pohraniční policie a stěžovatelé společně s dalšími pasažéry vozu byli převezeni do zajišťovacího zařízení pohraniční policie.

Po příjezdu do zajišťovacího zařízení byli stěžovatelé prohledáni a následně zbaveni všech svých osobních věcí včetně plen, dětské lahve a mléka pro pátého stěžovatele. Stěžovatelům se podařilo ukrýt mobilní telefon jednoho ze synů a jeho prostřednictvím natočili videonahrávku z cely. Podle tvrzení stěžovatelů nedostali po umístění do cely žádné jídlo ani pití a nebylo jim dovoleno jít na toaletu. Protože v cele nebyla ani žádná nádoba, museli stěžovatelé konat potřebu na podlahu.

Následující den došlo k incidentu, při kterém se malé dítě ve vedlejší cele dotklo elektrického drátu a bylo zasaženo proudem. Když zdravotní sestra z přivolané ambulance zjistila, že stěžovatelé od svého zadržení nedostali jídlo ani pití, odvezla po dohodě s policisty matku a nejmladšího syna do nemocnice, kde byli oba vyšetřeni. Stěžovatelé tvrdí, že po návratu jim policisté

řekli, že dostanou jídlo, pokud za něj zaplatí. Následně jim vzali peníze ze zavazadel a přinesli jídlo a pití. V průběhu noci stěžovatelé opět nemohli na toaletu.

Následující den obdrželi manželé rozhodnutí o správním vyhoštění a zajištění pro účely správného vyhoštění. Poté byli přemístěni do zařízení pro zajištění cizinců.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že jejich zajištění v zajišťovacím zařízení pohraniční policie vystavilo tři nezletilé stěžovatele nelidskému a ponižujícímu zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy.

Soud úvodem zdůraznil, že při posouzení imigrační detence dětí, ať již v rámci rodiny či bez doprovodu, je extrémní zranitelnost dětí rozhodujícím faktorem, který převáží nad jejich postavením nelegálních přistěhovalců. Dále Soud připomněl pět nedávných rozsudků proti Francii ze dne 12. července 2016 (*R. M. a ostatní proti Francii*, č. 33201/11; *A. B. a ostatní proti Francii*, č. 11593/12; *A. M. a ostatní proti Francii*, č. 24587/12; *R. K. a ostatní proti Francii*, č. 68264/14; a *R. C. a V. C. proti Francii*, č. 76491/14), v nichž bylo stěžovatelům mezi 4 měsíci a 4 lety a zajištění byli po dobu 7 až 18 dní. Obě zajišťovací zařízení byla uzpůsobena pro zajištění nezletilých a materiální podmínky v nich nebyly problematické. Jedno ze zařízení nicméně bylo umístěno v blízkosti letiště, což vystavovalo stěžovatele vysoké úrovni hluku. Ve druhém zařízení také panovala vysoká hlučnost a vycházkové prostory pro nezletilé byly odděleny od mužské části pouze sítí. Obojí děti významně ovlivnilo. Dalším zdrojem úzkosti byla pro ně omezení vlastní každému místu zbavení svobody a způsob, jakým byla zařízení organizována. Ačkoli po krátkou dobu tyto faktory nebyly dostatečně závažné, aby způsobily porušení článku 3 Úmluvy, při delším trvání dětí nezbytně ovlivní do té míry, že bude překročen minimální práh závažnosti nutný pro porušení článku 3 Úmluvy. Ve všech pěti případech Soud shledal, že délka zajištění byla natolik dlouhá, že k porušení článku 3 Úmluvy došlo.

V projednávané věci byla doba zajištění mezi stranami sporná, vláda uváděla 32 hodin, stěžovatelé 41 hodin. Tak jako tak jde nicméně o kratší dobu než ve všech výše citovaných rozhodnutích. Podmínky panující v zajišťovacím zařízení byly nicméně daleko horší než v těchto případech: cela, ačkoli byla relativně dobře větraná, byla ve špatném stavu. Omítka se odlupovala od zdí a stropu, palandy, matrace i povlečení byly poškozené a špinavé, na podlaze byla špína a vlhké papírové kartony. Tyto podmínky nelze považovat za vyhovující ani pro takto krátký pobyt pro děti ve věku rok a půl, 11 a 16 let.

Stěžovatelé měli též omezený přístup k toaletám, kvůli němuž byli nuceni konat potřebu na podlahu. Soud v minulosti několikrát rozhodl o tom, že ponížení zadržené osoby tím, že musí vykonat potřebu do nádoby za přítomnosti dalších osob, nemá žádné ospravedlnění, kromě zcela výjimečných situací, za kterých by povolení návštěvy toalet představovalo konkrétní a vážné bezpečnostní riziko (*Harakhiev a Tolunov proti Bulharsku*, č. 15018/11 a 61199/12, rozsudek ze dne 8. července 2014). To platí přirozeně tím spíše u dětí.

Soud konečně poukázal na nezajištění jídla a pití stěžovatelům po dobu přesahující 24 hodin od zajištění a dále na skutečnost, že druhá stěžovatelka získala přístup k dětské lahvi a mléku pro nejmladší dítě až po více než 19 hodinách. Soud zdůraznil, že zařízení, ve kterém má být zajištěno takto malé dítě, musí být pro tento účel dostatečně vybaveno.

Kombinace všech výše uvedených faktorů měla podle Soudu na zajištěné děti významný psychický i fyzický dopad, přičemž zejména na nejmladšího syna stěžovatelů musela mít obzvláště závažné účinky. Ty nemohly být vyrovnány několika málo hodinami, které strávil v nemocnici. Všichni tři nezletilí stěžovatelé tedy byli podrobeni nelidskému a ponižujícímu zacházení v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

Závěrem Soud poznamenal, že si je vědom obtíží, kterým v posledních letech čelí zejména hraniční státy Evropské unie. Bulharsko nicméně zdaleka nebylo nejhůř zasaženým státem; množství přichozích do Řecka bylo dvacetkrát větší, do Maďarska dokonce čtyřicet čtyřikrát. Není tak možné tvrdit, že by Bulharsko čelilo takovému stavu nouze, který by činil prakticky nemožným poskytnutí alespoň minimálně přijatelných podmínek zajištění cizinců v zařízeních pro krátkodobý pobyt (*a contrario, mutatis mutandis, Khlaifia a ostatní proti Itálii*, č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 178–183). Ani masivní příliv migrantů nemůže stát zbavit povinnosti zajistit osobám zbaveným svobody podmínky respektující jejich lidskou důstojnost, byť situace extrémně složitosti, v níž se vnitrostátní orgány v těchto případech nacházejí, je jedním z faktorů, které je třeba při posouzení, zda podmínky zajištění porušily článek 3 Úmluvy, nutně zohlednit (*Khlaifia a ostatní proti Itálii*, cit. výše, § 184–185).

Rozsudek ze dne 7. prosince 2017 ve věci č. 34999/16 – D. L. proti Rakousku

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že vydáním stěžovatele do Kosova, kde měl být dle svých tvrzení s ohledem na hrozící krevní mstu a špatné podmínky ve věznicích vystaven špatnému zacházení a ohrožení života, by nedošlo k porušení článků 2 a 3 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2001 byl stěžovatel napaden bývalým manželem své sestry S. L., který byl za tento čin následně odsouzen. Svědectví stěžovatele bylo v řízení jedním z provedených důkazů.

V lednu 2016 byl stěžovatel zadržen rakouskými orgány na základě mezinárodního zatykače vydaného v Kosovu. Stěžovatel byl obviněn z vraždy bratrance S. L., který měl být omylem zavražděn namísto S. L., jehož vraždu si stěžovatel objednal. Kosovo následně požádalo o vydání stěžovatele k trestnímu stíhání. Stěžovatel proti vydání vznesl dvě námitky. Tvrdil, že situace v kosovských věznicích je s ohledem na materiální podmínky a míru násilí mezi vězni velmi špatná, a byl by tak pobytem ve věznici vystaven nelidskému a ponižujícímu zacházení. Dále se obával krevní msty ze strany S. L., jehož klan měl mít dle stěžovatele vliv na vysoce postavené vládní představitele, a tedy i na průběh a výsledek trestního řízení vedeného proti němu.

Rakouské trestní soudy neshledaly důvody pro odepření vydání, když dospěly k závěru, že stěžovatel neprokázal, že by mu v Kosovu hrozilo skutečné nebezpečí mučení a nelidského a ponižujícího zacházení ve smyslu článku 3 Úmluvy.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

a) Obecné zásady

Soud nejprve zopakoval, že Úmluva nezaručuje právo nebýt vydán (*Soering proti Spojenému království*, č. 14038/88, rozsudek pléna ze dne 7. července 1989, § 85) a stejně tak nezakazuje smluvním státům spolupráci v oblasti vydávání pachatelů protiprávních činů (*Öcalan proti Turecku*, č. 46221/99, rozsudek velkého senátu ze dne 12. května 2005, § 86).

Soud dále připomněl, že zákaz mučení dle článku 3 Úmluvy je absolutní. Pokud by v důsledku vydání mělo dojít k jeho porušení, nesmí členský stát k vydání přistoupit. S ohledem na absolutní charakter zákazu mučení Soud nevylučuje, že porušení článku 3 může hrozit i ze strany jednotlivce nebo skupiny osob, kteří nejsou úředními osobami. Musí však být prokázáno, že riziko je skutečné a že vnitrostátní orgány nejsou schopny dané nebezpečí eliminovat poskytnutím adekvátní ochrany (*J. K. a ostatní proti Švédsku*, č. 59166/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. srpna 2016, § 80). Posouzení, zda existuje skutečné nebezpečí porušení tohoto článku, musí být důkladné (*Chahal proti Spojenému království*, č. 22414/93, rozsudek velkého senátu ze dne 15. listopadu 1996, § 96).

Je zpravidla na stěžovateli, aby předložil důkazy o tom, že existují závažné důvody se domnívat, že pokud by bylo napadené opatření provedeno, byl by

vystaven skutečnému riziku, že bude podroben zacházení v rozporu s článkem 3 (*Saadi proti Itálii*, č. 37201/06, rozsudek velkého senátu ze dne 28. února 2008, § 129; *N. proti Finsku*, č. 38885/02, rozsudek ze dne 26. července 2005). V případech pochybností je na příslušných státních orgánech, aby je vyvrátily (*Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 129).

b) Použití uvedených zásad na projednávanou věc

Soud dal úvodem zapravdu stěžovateli, že pro jeho případ nebylo relevantní, že Kosovo je vnitrostátními orgány považováno za „bezpečnou zemi původu“ a že toto označení vydávající stát nezbavuje povinnosti provést posouzení rizik v individuálním případě.

Soud si povšiml, že otázka přípustnosti vydání stěžovatele byla předmětem tří různých řízení, a shledal, že v prvním řízení se vnitrostátní soudy komplexně zabývaly otázkou, zda stěžovateli hrozí při jeho vydání nebezpečí ze strany klanu, k němuž patřil S. L. Podle Soudu vnitrostátní soudy řádně prošetřily všechna tvrzení stěžovatele a důkladně odůvodnily, proč považovaly jeho vydání za přípustné.

Soud nepovažoval za důvodnou stěžovatelovu námitku, že se může stát obětí krevní msty. Uvedl, že o existenci tohoto fenoménu v Kosovu neexistují žádné oficiální statistiky. Z dostupných zdrojů lze konstatovat, že krevní msty se v Kosovu stále vyskytují, avšak stěžovatel je ve zvláštní situaci, neboť bude ve věznici, kde bude pod celodenním dozorem vězeňského personálu. Ze zpráv o situaci v Kosovu taktéž nevyplývá, že by se vězeňský systém potýkal s korupcí, která by umožňovala osobám z vnějšku vykonávat uvnitř věznice vliv. Soud si dále povšiml, že nejsou zprávy o tom, že by některý z členů klanu S. L. byl držen v kosovském vězení. Dodal, že kosovské orgány již prokázaly, že jsou schopné odpovědět na hrozby, kterým je stěžovatel vystaven, a to konkrétně odsouzením S. L. za nebezpečné vyhrožování stěžovateli a jeho sestře. Shledal proto, že kosovské orgány by byly s to reagovat i na další případná nebezpečí hrozící stěžovateli, a že tedy námitka nedostatku ochrany ze strany státu v případě krevní msty nezakládá skutečné nebezpečí porušení článku 2 či 3 v případě vydání stěžovatele do Kosova.

Stejně tak Soud nepovažoval za důvodnou ani námitku, že by podmínky ve vězení v Kosovu byly v rozporu s článkem 3 Úmluvy. Uvedl, že míra násilí mezi vězni se dle zprávy Evropského výboru pro zabránění mučení a jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 2015 snížila a vězeňská zařízení s nedostatečnými materiálními podmínkami jsou postupně zavírána a nahrazována novými. Z dostupných informací nelze dovodit ani to, že v Kosovu dochází k systematickému či rozšířenému násilí dozorců vůči vězňům, které by činilo jakoukoli extradici do Kosova neslučitelnou s článkem 3 Úmluvy. Při přezkumu individuálních okolností projednávané věci Soud kon-

statoval, že stěžovatel toliko poukazoval na zprávy mezinárodních orgánů o situaci v kosovských věznicích a nenamítal, že by on sám v kosovské věznici čelil špatnému zacházení ze strany vězeňského personálu.

S ohledem na výše uvedené tedy stěžovatel neprokázal, že by existovaly závažné důvody se domnívat, že by při vydání do Kosova byl vystaven skutečnému nebezpečí zacházení, které by bylo v rozporu s článkem 2 či 3 Úmluvy. Vydáním stěžovatele by proto podle Soudu nedošlo k porušení článku 2 či 3 Úmluvy.

ČINNOST POLICIE

Rozsudek ze dne 16. listopadu 2017 ve věci č. 30059/15 – Boukrourou a ostatní proti Francii

Senát páté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že v souvislosti s policejním zásahem proti duševně nemocné osobě, který vyústil v její smrt, nedošlo k porušení článku 2, avšak byl porušen článek 3 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Dne 12. listopadu 2009 kolem 16:30 hod. navštívil M. B., trpící dlouhodobými psychickými problémy, lékárnu, kde vyvolal konflikt se zaměstnanci, když na ně verbálně zaútočil a začal rozhazovat krabice s léky. Jelikož odmítl lékárnu opustit, zavolali zaměstnanci policii. V 16:53 hod. se dostavili čtyři policisté a požádali M. B., aby lékárnu opustil. Jelikož odmítl, policisté ho vyvedli násilím a pokusili se ho spoutat. Když M. B. kladl odpor, jeden z policistů ho dvakrát pěstí udeřil do hrudníku, aby usnadnil jeho spoutání. Poté policisté násilím vsadili M. B. do policejního auta. Jelikož se nadále bránil, za účelem zafixování jeho pout na sedačku auta ho policisté povalili na břicho, přičemž jeden policista mu sedl na ramena, druhý na hýždě a třetí na lýtka. V 16:58 hod. policisté přivolali rychlou záchrannou službu. Vzápětí se dostavili zdravotníci, kteří u M. B. shledali zástavu krevního oběhu a začali mu provádět srdeční masáž. V 18:02 hod. přivolaný lékař konstatoval smrt.

Bezprostředně po události bylo zahájeno vyšetřování úmrtí M. B. Dle lékařské zprávy vypracované na základě pitvy byla na jeho těle zjištěna poranění, avšak nikoliv vnitřní krvácení či zlomeniny. Jako příčina úmrtí bylo určeno selhání srdce, k němuž měl M. B. predispozici, aniž o tom věděl, a k němuž patrně přispěl stres a rozrušení způsobené potyčkou s policií. V prosinci 2009 bylo zahájeno trestní stíhání proti neznámému pachateli pro trestný čin neúmyslného zabití; k řízení se stěžovatelé, příbuzní M. B., připojili jako poškození. V rámci řízení bylo vypracováno několik

lékařských posudků, které shodně dospěly k závěru, že smrt M. B. nebyla způsobena zraněními ani udušením, ale selháním srdce. V roce 2012 bylo trestní stíhání odloženo. Toto rozhodnutí bylo následně potvrzeno i soudy na třech stupních soudní soustavy, a to zejména s odůvodněním, že použití síly ze strany policistů bylo za daných okolností přiměřené, přičemž tito nemohli předvídat, že u M. B. dojde k selhání srdce.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali porušení práva na život dle článku 2 Úmluvy v důsledku nedbalosti policistů při předmětném zásahu.

Soud se předně zabýval otázkou příčinné souvislosti mezi použitím síly ze strany policistů a úmrtím M. B. Na základě lékařských zpráv vypracovaných v projednávané věci Soud shledal, že použití síly nebylo samo o sobě příčinou smrti M. B., byť u něj přispělo k psychickému i fyzickému napětí; M. B. byl ostatně rozrušen již při svém příchodu do lékárny. Dle Soudu však zároveň nelze vyloučit, že použití síly ze strany policie mohlo vyvolat či urychlit úmrtí M. B. V této souvislosti Soud připomněl, že stát lze v takové situaci činit odpovědným za úmrtí osoby pouze tehdy, pokud policisté mohli rozumně předvídat, že dotyčná osoba se nachází ve stavu zranitelnosti vyžadujícím zvýšenou opatrnost při volbě způsobu zadržení (*Scavuzzo-Hager a ostatní proti Švýcarsku*, č. 41773/98, rozsudek ze dne 7. února 2006, § 58 a 60). V projednávané věci sice policie od zaměstnanců lékárny věděla o tom, že M. B. se léčí na psychiatrii, avšak neměla žádnou informaci o jeho srdeční vadě; nemohla tedy v tomto směru předvídat zvýšené riziko. Soud proto shledal, že byť lze určitou příčinnou souvislost mezi použitím síly ze strany policie a smrtí M. B. dovést, tento důsledek nebyl za daných okolností předvídatelný.

Soud proto dále zkoumal, zda vnitrostátní orgány dostaly svému pozitivnímu závazku chránit život M. B. jakožto osoby zadržené, a nacházející se tudíž ve stavu odkázanosti na státní orgány (*Saoud proti Francii*, č. 9375/02, rozsudek ze dne 9. října 2007, § 98). V projednávané věci policisté věděli, že M. B. trpí duševní poruchou, a je tedy ve zranitelném postavení; měli proto povinnost se ujistit o jeho zdravotním stavu a zajistit mu potřebnou péči. Soud v této souvislosti konstatoval, že policisté již 5 minut po svém příjezdu přivolali rychlou záchrannou službu, která se dostavila krátce poté a poskytla M. B. první pomoc. Vnitrostátní orgány tedy svému pozitivnímu závazku chránit život M. B. dostaly. K porušení článku 2 Úmluvy proto nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatelé rovněž namítali porušení zákazu nelidského či ponižujícího zacházení zakotveného v článku 3 Úmluvy.

Soud úvodem připomněl, že u osob zbavených svobody je jakékoliv použití síly, které není zcela nezbytné vzhledem k počínání dané osoby, zásahem do lidské důstojnosti, a tudíž v zásadě představuje porušení práva zaručeného článkem 3 (*Bouyid proti Belgii*, č. 23380/09, rozsudek velkého senátu ze dne 28. září 2015, § 88). V projednávané věci Soud upozornil na to, že i když byl M. B. během své návštěvy lékárny rozrušený, sedl si pak na jednu ze židlí pro zákazníky, a když se do lékárny dostavili policisté, nebyl dle žádného ze svědků zvláště neklidný. Pakliže se policisté rozhodli násilím ho z lékárny vyvést, nejednalo se dle Soudu za daných okolností o nezbytný zásah pro zvládnutí osoby, která by představovala ohrožení života či zdraví jiných nebo sebe sama (*Tekin a Arslan proti Belgii*, č. 37795/13, rozsudek ze dne 5. září 2017, § 101). Co se týče dvou ran pěstí, které jeden z policistů následně uštědřil M. B. do hrudníku, dle vlády se jednalo o techniku doporučovanou policistům za účelem usnadnění spoutání zadržované osoby. Dle Soudu však toto násilné gesto za okolností případu pouze zvýšilo rozrušení a odpor M. B. a vedlo u něj k prohloubení pocitu rozhořčení a neporozumění situaci, a to tím spíše, že se jako duševně nemocná osoba nacházel ve stavu zvýšené zranitelnosti. Zmíněné údery pěstí proto nelze hodnotit jako zcela nezbytné.

Soud se dále zaměřil na zacházení policistů s M. B. uvnitř policejního auta, kde byl povalen na břicho, přičemž policisté ho zasedli na třech různých částech jeho těla. Soud poukázal na skutečnost, že i vnitrostátní soudy tento zásah hodnotily jako neobvyklý či dokonce sporný. Dle Soudu nic nenasvědčuje tomu, že by toto počínání policie bylo motivováno záměrem ponížit M. B. nebo mu způsobit bolest. Lze jej však považovat, jak to naznačuje i zpráva francouzského ombudsmana vydaná v této věci, za důsledek nedostatku náležité přípravy, školení, zkušenosti či vybavení příslušných policistů.

Soud proto shledal, že použití síly v projednávané věci, jež bylo intenzivní, opakované a ve výsledku neúčinné, vůči zranitelné osobě, představovalo zásah do lidské důstojnosti takového stupně, který je neslučitelný s článkem 3. K porušení tohoto ustanovení Úmluvy tudíž došlo.

Rozsudek ze dne 23. listopadu 2017 ve věci č. 47074/12 – Grba proti Chorvatsku

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že vnitrostátní orgány tím, že nepodrobily dostatečně pečlivému přezkumu námitku stěžovatele ohledně tvrzené policejní provokace, nedostály svým proces-

ním povinností plynoucím z práva na spravedlivé projednání věci dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Zároveň došlo i k porušení práva na respektování soukromého života a korespondence stěžovatele dle článku 8 Úmluvy tím, že byl vystaven tajnému sledování, aniž by povolující soud zkoumal, zda dané opatření bylo za daných okolností v demokratické společnosti nezbytné.

I. Skutkové okolnosti

Policie byla upozorněna na několik pokusů udat do oběhu padělané bankovky v hodnotě 100 eur. Při jedné z takových transakcí byl kamerovým systémem v prodejně zachycen jistý C. M. Za blíže neupřesněných okolností bylo dále zjištěno, že padělané bankovky v držení C. M. měly pocházet od stěžovatele. Během policejního vyšetřování bylo soudem povoleno užití zvláštních vyšetřovacích prostředků včetně telefonních odposlechů, nasazení agentů v utajení a předstíraných obchodů s padělanými penězi. Jejich použití bylo odůvodněno tím, že vyšetřování za použití mírnějších metod by bylo nemožné nebo značně náročné. Při prvním kontaktu stěžovatele s policejním agentem došlo k prodeji jedné padělané bankovky v nominální hodnotě 100 eur. Mezi agenty a stěžovatelem následně proběhla řada kontaktů a schůzek, které vyvrcholily předáním padělaných bankovek v hodnotě 600 000 eur za cenu 21 000 eur. Teprve poté byl stěžovatel zatčen. V rámci trestního řízení soudy opakovaně vyslechly oba policisty jednající v utajení stran okolností, za nichž navázali kontakt se stěžovatelem. Dle jejich výpovědi jej oslovili s tím, že se proslýchá, že nabízí „lepší peníze“. Podrobnosti rozpravy si však nebyli schopni vybavit. Na každý pád měl stěžovatel prohlásit, že budou-li mít zájem, je schopen obstarat větší množství podobných bankovek. Stěžovatel naopak tvrdil, že byl ve finanční tísní, nikdy dříve zákon neporušil a že byl k danému jednání vyprovokován policisty v přestrojení, kteří ho měli neodbytně v dané záležitosti znovu a znovu kontaktovat. Stěžovatel byl nakonec odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 5 let a 6 měsíců.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel v řízení před Soudem namítal, že došlo k porušení jeho práva na spravedlivé řízení ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť byl ke spáchání trestného činu vyprovokován policisty jednajícími v utajení, aniž by se této skutečnosti vnitrostátní soudy náležitě věnovaly.

Soud úvodem připomněl, že se až dosud nikdy výslovně nezabýval otázkou, zda a za jakých okolností může být použití zvláštní vyšetřovací techniky spočívající v několika opakovaných předstíraných obchodech s podezřelým v rozporu se zákazem policejní

provokace dle článku 6 Úmluvy. V několika rozsudcích však tyto otázky řešil nepřímou (např. *Furcht proti Německu*, č. 54648/09, rozsudek ze dne 23. října 2014; *Scholer proti Německu*, č. 14212/10, rozsudek ze dne 18. prosince 2014; a *Ciprian Vlăduț a Ioan Florin Pop proti Rumunsku*, č. 43490/07 a 44304/07, rozsudek ze dne 16. července 2015). Na základě zásad vyplývajících z těchto rozsudků Soud konstatoval, že realizaci opakovaných předstíraných obchodů jako vyšetřovacího úkonu lze obecně považovat za přípustnou jen za předpokladu, že jde o pokračující trestnou činnost, a nikoliv o jednorázový čin. Dle citované judikatury se lze k takovému postupu uchýlit s cílem navodit důvěru jednotlivce za účelem rozkrýví rozsahu páchané trestné činnosti nebo v úmyslu dostat se z hlediska páchané trestné činnosti k významnějšímu zdroji, a tím i k odhalení okruhu všech zainteresovaných osob. V souladu se zákazem policejní provokace však v takových situacích policejní agenti musejí zůstat pasivní a nesmí podněcovat ke spáchání trestného činu, případně k jeho spáchání ve větším rozsahu, než dotčené osoby zamýšlely, nebýt ovlivnění chodu události ze strany policejních agentů. Pokud utajení policisté překročí svou úlohu do té míry, že jednají *de facto* jako agenti provokatéři, musejí z toho vnitrostátní orgány vyvodit patřičné důsledky v souladu s judikaturou Soudu. Podobně musí být o pádné důvody opřeno i jakékoli rozhodování o opakovaném užití předstíraného obchodu s podezřelým. K takovým důvodům může náležet zejména potřeba obstatat dostatečně rozsáhlý důkazní materiál, lépe pochopit povahu a rozsah páchané trestné činnosti nebo objasnit širší okruh souvislostí a zapojených osob. I když problematika trestání spadá obvykle mimo věcný rozsah Úmluvy (např. *Khamtokhu a Aksenchik proti Rusku*, č. 60367/08 a 961/11, rozsudek velkého senátu ze dne 24. ledna 2017, § 55), nedodržení shora vypočtených zásad by mohlo znamenat, že pachatelé bude uložen přísnější trest. Zájmy spravedlnosti přitom vyžadují, aby byl potrestán za trestnou činnost pouze v rozsahu, v němž ji zamýšlel spáchat, nebýt aktivního působení policejních agentů.

Pokud jde o hmotněprávní složku testu, tedy zda došlo k policejní provokaci, Soud připomněl, že stěžovatel se celkem čtyřikrát setkal s policisty v přestrojení. Při těchto schůzkách jim úspěšně prodal značné množství padělaných eurových bankovek. Dále proto zkoumal, zda jednání agentů bylo spíše pasivní, nebo zda stěžovatele ke spáchání trestného činu vyprovokovalo. V tomto ohledu Soud podtrhl, že až do předemětných událostí neměl stěžovatel žádný záznam v trestním rejstříku. K zahájení vyšetřování i prvotnímu kontaktu agentů se stěžovatelem došlo z iniciativy policie. Dle názoru Soudu však ani tato skutečnost bez dalšího neznamená, že by se policisté chovali jako agenti provokatéři. V rámci prvního setkání totiž stěžovatel sám od sebe agentovi nabídl padělanou ban-

kovku, aby prokázal svou schopnost obstatat větší množství padělané měny. Policisté v přestrojení přitom nesehráli v tomto jeho dobrovolném počínání žádnou zásadní úlohu. I když však bylo předvedení padělané bankovky svobodným rozhodnutím stěžovatele, Soud považoval za významné, že bezprostředně poté nedošlo k jeho zatčení. V návaznosti na první setkání bylo naopak pokračováno v dalších předstíraných obchodech. Stěžovatel přitom v rámci vnitrostátního řízení spatřoval zneužití policejních pravomocí právě v tomto počínání, jelikož jím měl být vyprovokován ke spáchání trestného činu v nesrovnatelně větším rozsahu, než jaký původně zamýšlel, což se v konečném důsledku projevilo v jeho přísnějším potrestání.

Soud se tudíž zabýval otázkou, zda se ani v tomto pozdějším stádiu policisté nedopustili policejní provokace a tím nepřispěli k většímu rozsahu páchané trestné činnosti. Na tomto místě Soud poukázal na nejasnosti stran toho, kdo ve skutečnosti inicioval další schůzky agentů se stěžovatelem. Policisté v přestrojení si při výsleších nebyli schopni spolehlivě vybavit, zda kontaktovali oni stěžovatele častěji nežli on je. Jisté však je, že policisté stěžovatele opakovaně kontaktovali. Vnitrostátní soudy se přitom nezabývaly žádostmi o opakované užití předstíraných obchodů s dostatečnou péčí, když si ani nevyžádaly relevantní podklady, z nichž by mohly prověřit potřebu takového postupu. Příslušný soudce zkrátka žádostem vyhověl bez dalšího s tím, že původní důvody, pro něž bylo užití této metody vyšetřování povoleno, nepominuly. Jisté je, že v předemětném období nic nenasvědčovalo tomu, že by stěžovatel prodával padělané bankovky někomu jinému. Stejně tak neexistovalo ani podezření z toho, že by měl stěžovatel nějakého spolupachatele, jehož totožnost by bylo třeba odhalit. Konečně nic nenasvědčuje ani tomu, že by bylo opakované použití předstíraných obchodů vyvoláno potřebou zajistit další důkazy nezbytné z hlediska stíhání dané trestné činnosti. Po zvážení uvedeného Soud konstatoval, že není možné s dostatečnou mírou jistoty určit, zda byl stěžovatel k páchané trestné činnosti vyprovokován, či nikoliv.

Proto bylo dle Soudu klíčové přistoupit k procesní složce testu a zkoumat, zda vnitrostátní soudy podrobily námitku stěžovatele, že se stal obětí policejní provokace, dostatečně zevrubnému zkoumání. Této povinnosti přitom nemohly být zproštěny jen proto, že stěžovatel učinil v rámci vnitrostátního řízení doznání. Ani dodatečné doznání totiž není s to odstranit skutečnost, že čin a jeho důsledky byly vyprovokovány policií (srov. *Ramanauskas proti Litově*, č. 74420/01, rozsudek velkého senátu ze dne 5. února 2008, § 72). Dle Soudu tak měly vnitrostátní soudy povinnost náležitě přezkoumat důvody pro opakované užití simulovaných obchodů, a to zejména s přihlédnutím k nashromážděnému důkaznímu materiálu a genezi kontaktů

mezi stěžovatelem a policejními agenty. Stěžovatel měl v rámci řízení příležitost vyslechnout oba policejní agenty. Avšak za situace, kdy tito nebyli schopni objasnit důvody, které stály na počátku zahájení policejní operace, bylo klíčové předvolat jako svědka hlavní osobu, která jednání agentů po celou dobu ovlivňovala – jejich přímého nadřízeného. Vnitrostátní soudy naopak svůj přezkum omezily na posouzení, zda policisté jednali v mezích soudního povolení k užití této vyšetřovací techniky. Odvolací soud se přitom s námitkou stěžovatele, že byl vystaven policejní provokaci, vypořádal s odkazem na výpovědi policejních agentů. Ty však dříve Soud nepovažoval za dostatečně určující, když si policisté nebyli schopni vybavit podstatné okolnosti, za nichž došlo k zahájení vyšetřování a navázání kontaktu se stěžovatelem. S ohledem na uvedené skutečnosti Soud učinil závěr, že vnitrostátní soudy nedostály povinnosti podrobit námitku stěžovatele, že byl vystaven policejní provokaci, účinnému přezkumu. Konkrétně nepodrobily dostatečnému zkoumání okolnosti, za nichž byly opakované předstírané převody povoleny a prováděny, aby se ujistily, že nedošlo ke zneužití policejních pravomocí. To platí zejména ve vztahu k navazujícím předstíraným převodům a riziku, že policejní agenti svým jednáním podnítili spáchání trestné činnosti ve větším rozsahu, než jaký stěžovatel původně zamýšlel. Potrestání stěžovatele ze strany vnitrostátních soudů za pokračující trestnou činnost, aniž by soudy šetřily, v jakém rozsahu k jejímu páchání přispěli svým jednáním policejní agenti, nelze dle Soudu považovat za spravedlivé. Stěžovateli totiž mohl být uložen přísnější trest, než který by zasloužil, nebýt toho, že do průběhu událostí aktivně zasáhli policisté v přestrojení. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tak došlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že použití prostředků tajného sledování představovalo nezákonný zásah do jeho práva na respektování soukromého života a korespondence dle článku 8 Úmluvy.

Soud podobně jako ve věci *Dragojević proti Chorvatsku* (č. 68955/11, rozsudek ze dne 15. ledna 2015, § 78–84 a § 86–89) naznal, že rozhodnutí soudu o povolení zvláštních vyšetřovacích prostředků sice obsahovalo zmínku o tom, že sledovaného cíle nelze dosáhnout jinými prostředky nebo že by byl takový postup spojen se značnými obtížemi, avšak postrádalo jakékoli bližší zdůvodnění ve vztahu ke konkrétním okolnostem daného případu. Není tak zřejmé, proč nebyly jiné, méně invazivní prostředky použitelné. Bez podrobného odůvodnění nelze mít za to, že by bylo povolení užití zvláštních vyšetřovacích prostředků doprovázeno dostatečnými zárukami vylučujícími svévoli. Není tak zřejmé, zda zásah odpovídal naléhavé společenské potřebě, která je v demokratické společnosti nezbytným

předpokladem pro závažné zásahy do práv dotčených osob. K porušení článku 8 Úmluvy tedy došlo.

DÉLKA TRESTNÍHO ŘÍZENÍ Z POHLEDU POŠKOZENÉHO

Rozsudek ze dne 7. prosince 2017 ve věci č. 35637/04 – *Arnoldi proti Itálii*

Senát první sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že se na přípravné řízení zahájené na základě trestního oznámení stěžovatelky jako poškozené použije článek 6 Úmluvy v jeho občanskoprávní složce, a to již od okamžiku podání trestního oznámení. Dále dospěl jednomyslně k závěru, že délka přípravného trestní řízení přesahující 7 let byla nepřiměřená, čímž došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka se v únoru 1990 obrátila na policii a obecní úřad s žádostí o demolici komína, který byl bez povolení postaven na její budově jedním z jejích sousedů. V červnu téhož roku obecní zeměměřič demolici doporučil. V září 1994 však obec rozhodla, že komín nebude odstraněn, jelikož se nejedná o protiprávní stavbu. Podle čestného prohlášení vlastníka sousedního bytu a čtyř svědků byl totiž komín postaven již před velmi dlouhou dobou. V říjnu 1995 stěžovatelka podala na daného souseda a čtyři svědky trestní oznámení pro křivou výpověď. Zejména tvrdila, že jejich prohlášeními utrpěla zásah do svého práva na ochranu majetku. Dopisy z května 1997, května 1998 a září 1999 stěžovatelka žádala o urychlené posouzení věci. V září 1999 se konal výslech obviněných, kteří se však rozhodli nevypovídat. V lednu 2003 soud na žádost státního zastupitelství trestní řízení zastavil z důvodu promlčení.

V červenci 2003 se stěžovatelka obrátila na soud s žalobou na náhradu škody a nemajetkové újmy z důvodu nadměrné délky trestního řízení. V říjnu 2003 soud rozhodl o nepřijatelnosti žaloby. Ač konstatoval, že fáze vyšetřování je součástí trestního řízení, a jeho nadměrná délka tedy může vést k porušení práva na projednání věci bez zbytečných průtahů, upřesnil, že pro poškozeného doba, kterou je třeba vzít v úvahu, běží až od chvíle, kdy se formálně stane účastníkem řízení. Stěžovatelka se formálně účastníkem řízení nestala, a nemohla se tedy domáhat nadměrné délky řízení. Odvolací soud sice uznal, že skutečnost, že se stěžovatelka nemohla formálně stát účastníkem řízení, byla způsobena nepřiměřenými průtahy ve vyšetřování, zdůraznil však, že to byla volba stěžovatelky, že podala pouze trestní oznámení, a nedomáhala se ochrany svých práv samostatnou ob-

čanskoprávní žalobou. Podala-li by ji, nemusela by čekat na skončení vyšetřování.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

Stěžovatelka namítala nepřiměřenou délku trestního řízení, které bylo zahájeno na základě jí podaného trestního oznámení.

a) K přijatelnosti

Mezi stranami bylo sporné, zda se na předmětné přípravné řízení vztahoval čl. 6 odst. 1 Úmluvy v jeho občanskoprávní složce. Soud úvodem připomněl, že použitelnost článku 6 Úmluvy není závislá na formálním postavení účastníka podle vnitrostátního práva. Duch Úmluvy a zásada, že Úmluva zaručuje konkrétní a účinná, a nikoli iluzorní a teoretická práva, vyžadují, aby byl pojem ‚spor‘ vykládán materiálně, a nikoli formálně (*Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgii*, č. 6878/75 a 7238/75, rozsudek pléna ze dne 23. června 1981). Není též rozhodné, kdy byla podána žádost o odškodnění; článek 6 Úmluvy může být použitelný od okamžiku, kdy taková žádost mohla být podána (*Feliciano Bichão proti Portugalsku*, č. 40225/04, rozsudek ze dne 20. listopadu 2007). Pro použitelnost článku 6 je proto v obdobných případech rozhodné, a) zda stěžovatel zamýšlel uplatnit své občanské právo či právo na odškodnění v rámci trestního řízení (*Perez proti Francii*, č. 47287/99, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2004, § 70–71) a b) zda byl výsledek řízení pro toto občanské právo určující (*Moreira de Azevedo proti Portugalsku*, č. 11296/84, rozsudek ze dne 23. října 1990, §66; a *Perez proti Francii*, cit. výše, § 65).

Ohledně existence občanského práva Soud v návaznosti na rozsudek *Perez proti Francii* (cit. výše) uvedl, že dvě podmínky článku 6 – ‚za účelem získání odškodnění‘, byt symbolického, či ‚ochrana práva občanské povahy‘ jsou alternativní, nikoliv kumulativní, a že musí být v každém případě posuzováno, zda vnitrostátní soudní systém jednotlivci přiznává zájem občanskoprávní povahy, který je uplatňován v trestním řízení. Proto pokud někdo podá trestní oznámení pouze z represivních důvodů, článek 6 Úmluvy se nepoužije. V projednávané věci se stěžovatelka trestním oznámením domáhala prohlášení nevěrohodnosti listin, kvůli kterým vnitrostátní orgány odmítly její žalobu na ochranu práva na pokojné užívání majetku. Dle Soudu tak prokázala svůj zájem občanskoprávní povahy a též úmysl v okamžiku, kdy jí to vnitrostátní právo umožní, požádat o odškodnění. Soud proto shledal, že v projednávané věci nebyla občanská povaha práva, jehož ochrany se stěžovatelka domáhala, sporná.

Ve vztahu k druhé podmínce, tedy zda byl výsledek řízení pro ochranu daného občanského práva rozhodný, Soud uvedl, že v projednávané věci je klíčové, že v italském trestním právu platí zásada legality trestní-

ho stíhání. Jednotlivec, který podá trestní oznámení, tedy může důvodně očekávat zahájení řízení, ve kterém se bude moci domáhat odškodnění. Výsledek přípravného řízení proto byl pro stěžovatelčino občanské právo určující.

Soud konečně konstatoval, že skutečnost, že stěžovatelka mohla podat občanskoprávní žalobu na odškodnění, není pro určení, zda se na předmětné přípravné řízení vztahoval článek 6 Úmluvy, relevantní. V případech, kdy vnitrostátní právní řád nabízí více prostředků ochrany občanských práv, je povinností státu zajistit, aby v každém z nich byly naplněny požadavky článku 6 Úmluvy (*mutatis mutandis, Lacerda Gouveia a ostatní proti Portugalsku*, č. 11868/07, rozsudek ze dne 1. března 2011).

Soud s ohledem na výše uvedené konstatoval, že v projednávané věci je čl. 6 odst. 1 Úmluvy v jeho občanskoprávní složce na předmětné přípravné řízení použitelný.

b) K odůvodněnosti

Soud zopakoval, že přiměřená délka řízení musí být vždy posuzována s ohledem na složitost věci, jednání stěžovatele a příslušných orgánů a to, co je pro účastníka v sázce (např. *Sürmeli proti Německu*, č. 75529/01, rozsudek velkého senátu ze dne 8. června 2006, § 128). Ve vztahu k projednávané věci Soud konstatoval, že z pohledu článku 6 Úmluvy je s ohledem na závěry, ke kterým dospěl ohledně použitelnosti článku 6 Úmluvy, okamžikem, od něhož je počítána přiměřenost délky řízení, den, kdy stěžovatelka jakožto poškozená podala trestní oznámení. Tímto okamžikem projevila úmysl domáhat se ochrany svého občanského práva a případně též odškodnění. Přípravné řízení v projednávané věci tedy trvalo více než 7 let. Za tuto dobu vnitrostátní orgány provedly pouze výslechy obviněných, kteří se nadto rozhodli nevypovídat. Stěžovatelka naopak třikrát žádala o urychlené skončení případu. Jelikož v dané věci neexistovaly žádné důvody, které by byly způsobilé vysvětlit takto dlouhé přípravné řízení, došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

III. Oddělené stanovisko

Soudkyně Koskelo spolu se soudcem Eickem v částečně nesouhlasném stanovisku s většinou sice souhlasili ohledně porušení článku 6 Úmluvy, nicméně nesouhlasili s odůvodněním použitelnosti článku 6. Dle jejich názoru je nejasné a nekonzistentní a důvody pro použitelnost článku 6 jsou užší. Odůvodnění většiny totiž naznačuje, že mezi trestním vyšetřováním a tvrzeným nezákonným postavením komínu existoval pouze nepřímý vztah, čímž byl rozsah článku 6 značně rozšířen a je pravděpodobné, že i okruh osob, které mohou být oprávněny namítat porušení povinností podle článku 6, se značně rozšíří. Výsledek trestního řízení byl v projednávané věci podle jejich názoru přímo rozhodující pro subjektivní právo občansko-

právní povahy, kterého se stěžovatelka domáhala. Soudci dále nesouhlasili s tím, že většina použila formulaci ‚domáhat se uznání svého zájmu občansko-právního charakteru‘ namísto ‚práva‘.

GENDEROVÁ DISKRIMINACE

Rozsudek ze dne 3. října 2017 ve věci č. 16986/12 – Alexandru Enache proti Rumunsku

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že výkonem trestu odnětí svobody v přeplněných věznicích, ve kterých měl stěžovatel k dispozici méně než 3 m² ubytovací plochy a v nichž byly špatné hygienické podmínky, byl stěžovatel vystaven špatnému zacházení zakázanému článkem 3 Úmluvy. Pět hlasy proti dvěma Soud shledal, že tím, že právní úprava umožňovala požádat o odklad výkonu trestu odnětí svobody toliko matkám dětí do jednoho roku věku, a nikoli i otcům takto starých dětí, nedošlo k porušení zákazu diskriminace (článek 14 Úmluvy) při užívání práva na respektování rodinného života (článek 8 Úmluvy).

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel je advokát, který byl v květnu 2011 odsouzen za zpronevěru k trestu odnětí svobody. Téhož měsíce se mu narodilo dítě. Stěžovatel s odkazem na ustanovení trestního řádu, které umožňovalo matce novorozence požádat o odklad výkonu trestu odnětí svobody do okamžiku, kdy dítě dovrší věk jednoho roku, požádal, aby byl výkon jeho trestu odložen, jelikož byl otcem několik měsíců starého dítěte. Jeho žádost soud zamítl, když shledal, že předmětné ustanovení je nutné vykládat úzce a není možné jej analogicky použít i na otce dítěte. Zamítl rovněž odklad trestu dle jiného ustanovení trestního řádu, které umožňovalo odložit trest odnětí svobody ve zvláštních případech, kdy by měl výkon trestu závažné důsledky pro odsouzeného, jeho rodinu či zaměstnavatele, když nepovažoval stěžovatelem uváděné finanční a rodinné důvody za zvláštní případ ve smyslu daného ustanovení trestního řádu.

Stěžovatel vykonával trest odnětí svobody v období od prosince 2011 do září 2013 v několika vězeňských zařízeních, ohledně nichž poukazoval zejména na jejich přeplněnost, vlhkost cel a špatné hygienické podmínky.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že podmínky, v nichž vykonával trest odnětí svobody, byly v rozporu s článkem 3 Úmluvy, jelikož byl umístěn do přeplněných věznic,

neměl k dispozici teplou vodu a topení, povlečení i matrace bývaly špinavé a cely byly zamořeny různými parazity.

Soud podotkl, že relevantní zásady týkající se nedostatku osobního prostoru vyplývajícího z přeplněnosti věznic shrnul nedávno ve věci *Muršić proti Chorvatsku* (č. 7334/13, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2016, § 96–141). Připomněl, že pokud má odsouzený či obviněný v cele sdílené s dalšími k dispozici méně než 3 m² ubytovací plochy, nedostatek osobního prostoru je tak závažný, že tato skutečnost zakládá silnou domněnku porušení článku 3 Úmluvy. Ta může být vyvrácena jen tehdy, prokáže-li vláda, že nedostatek osobního prostoru byl kompenzován vyvažujícími faktory.

V projednávané věci Soud shledal, že mezi stranami sice nepanovala shoda na velikosti cel, ve kterých stěžovatel pobýval, a počtu jeho spoluodsouzených na cele, avšak i dle verze vlády měl stěžovatel k dispozici méně než 3 m² ubytovací plochy. K namítané nedostatku hygienických podmínek Soud konstatoval, že tvrzení stěžovatele odpovídala závěrům Soudu v jiných věcech proti Rumunsku (např. *Marian Toma proti Rumunsku*, č. 48372/09, rozsudek ze dne 17. června 2014, § 33), které se týkaly situace ve stejných věznicích v rozhodném období, a zjištěním Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Vládě se proto nepodařilo vyvrátit silnou domněnku porušení článku 3 Úmluvy vyplývající z nedostatku osobního prostoru, a došlo tedy k porušení tohoto ustanovení Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 14 VE SPOJENÍ ČLÁNKEM 8 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že byl vystaven diskriminaci na základě pohlaví, když byla zamítnuta jeho žádost o odklad výkonu trestu odnětí svobody, neboť příslušná právní úprava umožňovala tento odklad trestu výhradně ženám, které byly matkou dítěte mladšího jednoho roku, a nikoli i otcí dítěte.

a) K přijatelnosti

Soud úvodem připomněl, že osobám ve výkonu trestu odnětí svobody náleží všechna práva a svobody zaručené Úmluvou, s výjimkou práva na svobodu a osobní bezpečnost (*Dickson proti Spojenému království*, č. 44362/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2012, § 67). Proto každý zásah do práva na respektování rodinného a soukromého života vyžaduje odůvodnění. Soud dále konstatoval, že předmětné ustanovení trestního řádu mělo za cíl zajistit, že dítě bude moci první rok svého života strávit v rodinném prostředí. Nemožnost stěžovatele dosáhnout odkladu výkonu trestu za situace, kdy jeho dítě bylo ve věku několika měsíců, tak dle Soudu měla přímé důsledky pro organizaci rodinného života stěžovatele a jeho rodiny. Předmětná věc proto spadá do působnosti člán-

ku 8 Úmluvy, a článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 je tak na projednávanou věc použitelný.

b) K odůvodněnosti

Soud se v první řadě zabýval otázkou, zda byla situace stěžovatele srovnatelná se situací ženy, která byla matkou několikaměsíčního dítěte, a podotkl, že již v minulosti v pracovněprávním kontextu připustil, že rodiče dítěte se nacházejí ve srovnatelné situaci ve vztahu k přiznání rodičovské dovolené (*Petrovic proti Rakousku*, č. 20458/92, rozsudek ze dne 27. března 1998, § 36; *Konstantin Markin proti Rusku*, č. 30078/06, rozsudek velkého senátu ze dne 22. března 2012, § 132). Soud souhlasil s názorem vlády, jež namítala rozdíl mezi zmíněnou úpravou rodičovské dovolené a projednávanou věcí, která se vztahuje k trestní politice, v níž má stát větší prostor pro uvážení. Přesto shledal, že jeho dřívější závěry učiněné ve věcech *Petrovic proti Rakousku* a *Konstantin Markin proti Rusku* (cit. výše) jsou použitelné i na projednávanou věc. Soud konstatoval, že smyslem předmětného institutu odkladu výkonu trestu bylo především zajistit nejlepší zájem dítěte poskytnutím adekvátní péče a pozornosti během prvního roku jeho života. Jakkoli může být vztah matky a otce k dítěti odlišný, oba mu tuto péči a pozornost mohou poskytnout (*Konstantin Markin proti Rusku*, cit. výše, § 132). Odklad výkonu trestu může být povolen až do jednoho roku věku dítěte, a přesahuje tak těhotenství a okamžik porodu. Stěžovatel se proto dle Soudu nacházel ve srovnatelné situaci jako odsouzené ženy.

Soud dále připomněl, že odlišné zacházení založené na pohlaví musí být podloženo zvláště silnými a přesvědčivými důvody a pouhé odkazy na tradice či postoje většiny společnosti nemohou být samy o sobě dostatečným odůvodněním odlišného zacházení, stejně jako je tomu v případě rozdílného zacházení z důvodu rasy, původu či barvy pleti (*Konstantin Markin proti Rusku*, cit. výše, § 127). Současně Soud potvrdil, že vnitrostátní orgány mají v citlivých otázkách trestní politiky k dispozici široký prostor pro uvážení (*Khamtokhu a Aksenchik proti Rusku*, č. 60367/08 a 961/11, rozsudek velkého senátu ze dne 24. ledna 2017, § 85).

Soud si v projednávané věci povšiml, že přiznání odkladu výkonu trestu matce dítěte nebylo dle vnitrostátního práva automatické, ale že soudy posuzovaly zvláštní důvody uvedené v každé žádosti, a pokud osobní situace stěžovatelky žádaný odklad nezdůvodňovala, odklad nepřiznaly. Dále Soud podotkl, že příslušné ustanovení zákona nebylo jedinou cestou, jak bylo možné odkladu dosáhnout. Zákon připouštěl rovněž možnost odkladu ze zvláštních závažných důvodů, které byly nezávislé na pohlaví žadatele. Tuto možnost ostatně stěžovatel využil, avšak soudy mu po posouzení žádosti nevyhověly.

V neposlední řadě vzal Soud v úvahu, že smyslem předmětného ustanovení trestního řádu bylo zohlednění specifické osobní situace spočívající v těhotenství odsouzené ženy a období do věku jednoho roku dítěte, kdy mezi matkou a dítětem existuje zvláštní pouto. Tento cíl Soud označil za dostatečný k odůvodnění odlišného zacházení, kterému byl stěžovatel vystaven. Soud rovněž odkázal na čl. 4 odst. 2 Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen a další dokumenty mezinárodního práva, z nichž vyplývá, že mateřství je třeba chránit zvláštními opatřeními, která není možné považovat za diskriminační zacházení. Toto pravidlo lze vztáhnout i na ženy zbavené osobní svobody.

Soud proto rozhodl, že s ohledem na široký prostor pro uvážení, kterého státy v dané otázce požívají, byly v projednávané věci použité prostředky přiměřené sledovanému cíli, a vyloučení možnosti odkladu trestu odnětí svobody odsouzenému otci dítěte tak nepředstavovalo odlišné zacházení, které by bylo zakázáno článkem 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy. K porušení těchto ustanovení tudíž nedošlo.

III. Oddělená stanoviska

Soudkyně Yúdkivska ve svém souhlasném stanovisku vyslovila názor, že neporušení článku 14 ve spojení s článkem 8 mělo být Soudem shledáno již na základě závěru, že matka a otec dítěte se v projednávané věci nenacházeli ve srovnatelné situaci. Soudkyně poukázala na existenci odlišných biologických úloh muže a ženy při reprodukci, na které musí být při formulaci právní úpravy brán zřetel. Vyzdvihla zejména zvláštní pouto mezi dítětem a matkou, které se vytváří již během těhotenství, jakož i význam kojení pro růst a správný vývoj dítěte. Dotyk matky a tlukot jejího srdce poskytují dítěti klid a jistotu způsobem, který jakkoli skvělý otec dítěti dát nemůže.

Soudci Pinto de Albuquerque a Bošnjak ve svém nesouhlasném stanovisku vyzdvihli, že současná evropská společnost se vyvíjí směrem k vyrovnanějšímu dělení péče o děti mezi matku a otce (*Konstantin Markin proti Rusku*, cit. výše, § 140). Ve světle ustálené judikatury Soudu, která pro odlišné zacházení na základě pohlaví vyžaduje velmi silné důvody a vychází z rovnosti rodičů v péči o dítě, není dle jejich názoru možné vyvodit, že vnitrostátní orgány mají velký prostor pro uvážení v tomto aspektu trestní politiky, který by mohl v této věci odůvodnit odlišné zacházení. Dále je dle soudců obtížné souhlasit s tím, že je namítané odlišné zacházení s muži v nejlepším zájmu dítěte, a to s ohledem na důležitost role otce v životě dítěte. Soudci rovněž vyjádřili nesouhlas s argumentací potřebou chránit ženu v období po porodu před různými nežádoucími vlivy. Umožněním odkladu výkonu trestu rovněž otci dítěte by totiž stávající opatření na ochranu ženy nebylo nijak dotčeno. V neposlední řadě poukázali na to, že ani ženě platná právní úprava ne-

umožňuje odklad výkonu trestu automaticky, ale soudy vždy zkoumají konkrétní důvody uvedené v její žádosti. Dle jejich názoru by tak možnost, aby otec dítěte podal stejnou žádost, nepředstavovala žádné riziko, ale naopak by přispěla k větší rovnosti pohlaví v žalovaném státě. Podle nich mělo být v projednávané věci shledáno porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

INSTALACE KAMER NA PRACOVIŠTI

Rozsudek ze dne 28. listopadu 2017 ve věci č. 70838/13 – Antović a Mirković proti Černé Hoře

Senát druhé sekce rozhodl čtyřmi hlasy proti třem, že natáčením posluchárny na univerzitě bylo porušeno právo stěžovatelů, vyučujících na této univerzitě, na respektování jejich soukromého života podle článku 8 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Počátkem roku 2011 informoval děkan fakulty matematiky učitele včetně obou stěžovatelů, že v posluchárnách, v nichž se konaly přednášky, bude zprovozněno natáčení. O několik dní později vydal rozhodnutí zavádějící natáčení v sedmi aulách a před děkanátem. Cílem tohoto opatření zajistit bezpečnost majetku a osob a sledování výuky. Přístup k záznamu měl pouze děkan, sesbírané údaje měly být uschovány po dobu jednoho roku.

V reakci na tento krok podali stěžovatelé stížnost na natáčení a sběr údajů o nich bez jejich souhlasu k orgánu ochranu osobních údajů. Ten dospěl k závěru, že natáčení neprobíhalo v souladu se zákonem, a nařídil fakultě do 15 dní kamery z aul odstranit. Zdůraznil, že natáčení není možné odůvodnit podle příslušného zákona, protože nebyl předložen důkaz o riziku pro bezpečí osob a majetku v aulách ani pro utajované informace a samotné sledování přednášek nebylo legitimním důvodem pro natáčení.

Počátkem roku 2012 podali stěžovatelé žalobu na náhradu škody z důvodu porušení svých práv na soukromý život, zejména za nedovolený sběr a zpracovávání údajů o nich. Soudy shledaly, že natáčení aul jako veřejných míst nemohlo porušit právo stěžovatelů na respektování jejich soukromého života, jelikož se jednalo se o pracovní prostor, stejně jako soudní síň nebo parlament, v němž nebyli vyučující nikdy osamoceni, a proto se nemohli dovolávat zásahu do svého soukromého života.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že natáčení bylo nezákonné, neshledovalo žádný legitimní cíl a nebylo nezbytné v demokratické společnosti.

Soud úvodem připomněl svou judikaturu k pojetí „soukromého života“, za nějž lze považovat i profesní činnosti nebo jednání ve veřejném kontextu. Neexistuje jasná dělící linie mezi činnostmi probíhajícími v pracovním či podnikatelském prostředí a mimo něj. Proto i interakce ve veřejném kontextu mohou spadat pod „soukromý život“ (*Peck proti spojenému království*, č. 44647/98, rozsudek ze dne 28. ledna 2003, § 57). Stejně tak v univerzitních posluchárnách učitelé vykonávají svou práci – přednášejí, ale zároveň se studenty navazují vzájemné vztahy a vytvářejí vlastní sociální identitu. Judikatura rovněž dospěla k závěru, že utajené natáčení zaměstnance na jeho pracovišti musí být považováno za značný zásah do soukromého života zaměstnance (*Köpke proti Německu*, č. 420/07, rozhodnutí ze dne 5. října 2010). V kontextu projednávané věci Soud neshledal důvod se od těchto závěrů odchýlit ani v případě sledování zaměstnanců na pracovišti neutajeným videozáznamem. Natáčení stěžovatelů na pracovišti proto představovalo zásah do jejich práva na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Při posouzení zákonnosti zásahu Soud upozornil, že vnitrostátní soudy vůbec otázku souladu se zákonem neposoudily, protože nepovažovaly namítané natáčení za zásah do soukromého života stěžovatelů. Současně ale toto natáčení považoval za zásah orgánu ochrany osobních údajů, který výslovně uvedl, že nebyl v souladu se zákonem. Soud v této souvislosti upozornil, že příslušné ustanovení zákona o ochraně osobních údajů stanovilo, že veřejné instituce, včetně univerzit, mohou provádět natáčení vstupu do svých prostor, zatímco v projednávané věci byly natáčeny přednáškové místnosti. Navíc zákon uváděl, že zařízení pro natáčení může být instalováno pouze tehdy, pokud cíle vyjmenované v příslušném ustanovení, zejména bezpečí osob a majetku nebo ochrana utajovaných informací, nemohou být zajištěny jiným způsobem.

Soud připomněl, že natáčení bylo v projednávané věci zavedeno k zajištění bezpečí majetku a osob, včetně studentů, a k sledování výuky. Jeden z těchto cílů – sledování výuky – však vůbec nebyl zmíněn zákonem jako přípustný důvod pro natáčení. Navíc agentura výslovně shledala, že neexistuje důkaz o ohrožení majetku nebo osob, a vnitrostátní soudy se touto otázkou vůbec nezabývaly. Vláda nepředložila žádný důkaz o opaku ani nedoložila, že by byla předem zvažována alternativní opatření.

Soud s ohledem na výše uvedené učinil závěr, že předmětný zásah nebyl v souladu se zákonem, a proto došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

V souhlasném stanovisku soudci Vučinić a Lemmens vyzdvihli, že pro posouzení, zda došlo k zásahu do práva na soukromí, je důležitý faktor akademického prostředí. Akademická svoboda totiž vzbuzuje rozumné očekávání soukromí. Učitelé mohou předpokládat, že dění v posluchárně sledují jen lidé, kteří mohou navštěvovat výuku, což jim dává možnost chovat se způsobem, jakým by se za jiných okolností mimo posluchárnu nechovali.

V nesouhlasném stanovisku soudci Spano, Bianku a Kjølbros naopak kritizovali příliš široké pojetí ‚soukromého života‘ v odůvodnění většiny, jež šlo podle jejich názoru nad rámec ustálené judikatury Soudu. Namítali, že samotné natáčení či sledování nelze chápat jako zásah do soukromého života, ale je spíše potřeba vyhodnotit řadu dalších konkrétních okolností, jako je povaha sledovaných činností, místo, kde k němu dochází, očekávání soukromí ze strany sledovaných osob atd. V projednávané věci učitelé při svých přednáškách vykonávali pracovní činnost v kvaziveřejném prostoru, navíc o natáčení věděli, proto bylo jejich očekávání soukromí velmi omezené. Pouhý monitoring přednáškových aul dle jejich přesvědčení nezakládá působnost článku 8 Úmluvy.

NÁBOŽENSKÉ SYMBOLY V SOUDNÍ SÍNĚ

Rozsudek ze dne 5. prosince 2017 ve věci č. 57792/15 – Hamidović proti Bosně a Hercegovině

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl šesti hlasy proti jednomu, že potrestáním stěžovatele za to, že před podáním svědecké výpovědi na výzvu soudu odmítl sejmout svou muslimskou pokrývku hlavy, státní orgány nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi právem stěžovatele projevat své náboženské vyznání a zájmem státu na ochraně práv a svobod druhých, čímž došlo k porušení článku 9 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl předvolán k soudu za účelem podání svědecké výpovědi v trestní věci, která se týkala teroristického útoku na americké velvyslanectví v Sarajevu. V této souvislosti byly obžalovány tři osoby, které se stejně jako stěžovatel hlásily k radikální salafistické odnoži islámu. Stěžovatel se k soudu dostavil, ale na výzvu soudce odmítl sundat muslimskou pokrývku hlavy. Stěžovatel byl poučen o tom, že neuposlechnutí výzvy lze hodnotit jako pohrdání soudem, za což mu

hrozí pokuta až do výše 10 000 konvertibilních marek, načež mu byl poskytnut dodatečný čas ke zvážení, jak se zachová. Jelikož stěžovatel odmítl s tím, že mu nošení pokrývky hlavy ukládá náboženská věrouka, byla mu pokuta skutečně uložena. Odvolací soud výši pokuty snížil, když nepovažoval za přiměřené, aby byla uložena v maximální přípustné výši. Jelikož stěžovatel pokutu nezaplatil, byla v souladu se zákonem přeměněna na trest odnětí svobody v trvání třiceti dnů.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 9 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že trest, který mu byl uložen v důsledku toho, že si v soudní síni na hlavě ponechal muslimskou pokrývku hlavy, představoval nezákonný a nepřiměřený zásah do jeho práva projevat své náboženské vyznání zaručené článkem 9, neboť nosit takovou pokrývku hlavy je jeho náboženskou povinností.

a) K zákonnosti

Soud nejprve připomněl, že z druhého odstavce článku 9 vyplývá nejen povinnost, aby k omezení práva zaručeného Úmluvou došlo na základě zákona, ale i požadavek určité kvality takového zákona, který musí být přístupný a předvídatelný (*İzzettin Doğan a ostatní proti Turecku*, č. 62649/10, rozsudek velkého senátu ze dne 26. dubna 2016, § 99).

V projednávané věci žádný zákon nošení pokrývky hlavy v soudní síni výslovně nezakazoval. Bylo však pravomocí soudce vést řízení tak, aby nic nenarušovalo jeho pokojný průběh. Stěžovatel tak sice byl potrestán na základě poměrně neurčitého ustanovení, nicméně dle Soudu pravidlo, jehož účelem je zajištění řádného průběhu soudního řízení, z povahy věci musí být formulováno široce. Navíc, ústavní soud tuto otázku důkladně posoudil, přičemž přihlédl zejména k tomu, že stěžovatel byl předsedou senátu o daném pravidle a následcích jeho porušení poučen. K zásahu do stěžovatelova práva tedy došlo na základě zákona.

b) K legitimnímu cíli

Soud ve své judikatuře již zdůraznil, že výčet výjimek v čl. 9 odst. 2 Úmluvy umožňujících omezení svobody projevu náboženského vyznání je taxativní a jejich výklad restriktivní (*S. A. S. proti Francii*, č. 43835/11, rozsudek velkého senátu ze dne 1. července 2014, § 113). Vláda uvedla, že k omezení došlo za účelem ochrany práv a svobod druhých a zajištění vážnosti a nestranosti soudnictví, přičemž se rovněž odvolala na princip sekularismu. Soud konstatoval, že druhý z uvedených cílů není v čl. 9 odst. 2 výslovně uveden, a dále připomněl, že již dříve shledal, že sekularismus považuje za vyznání, které je článkem 9 rovněž chráněné, a že dodržování sekulárních a demokratických hodnot lze podřadit pod legitimní cíl ‚ochrany práv a svobod druhých‘ ve smyslu čl. 9 odst. 2 (*Leyla Şahin proti Tu-*

recku, č. 44774/98, rozsudek velkého senátu ze dne 10. listopadu 2005, § 99). Namítaný zásah tudíž sledoval legitimní cíl spočívající v ochraně práv a svobod druhých.

c) *K nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti*

Soud úvodem připomněl, že obecné zásady týkající se článku 9 byly nedávno shrnuty v rozsudku *S. A. S. proti Francii* (cit. výše, § 124–131). Soud zdůraznil, že příslušné ustanovení Úmluvy neposkytuje ochranu jakémukoli jednání motivovanému či inspirovanému náboženstvím (tamtéž, § 113), a připomněl subsidiární povahu mechanismu Úmluvy, jakož i skutečnost, že vnitrostátní orgány, zejména soudy, jsou v lepším postavení než mezinárodní soud, aby posoudily místní potřeby a podmínky (tamtéž, § 129). Státy přitom v daném ohledu požívají určitého prostoru pro uvážení.

Soud dále konstatoval, že projednávanou věc je třeba odlišit od případů, které se týkaly nošení náboženských symbolů na pracovišti (*Dahlab proti Švýcarsku*, č. 42393/98, rozhodnutí ze dne 15. února 2001; *Kurtulmuş proti Turecku*, č. 65500/01, rozhodnutí ze dne 24. ledna 2006; *Eweida a ostatní proti Spojenému království*, č. 48420/10, rozsudek ze dne 15. ledna 2013; *Ebrahimian proti Francii*, č. 64846/11, rozsudek ze dne 26. února 2015), neboť stěžovatel byl před soudem v postavení svědka. Soukromé osoby nemají v demokratické společnosti povinnost mlčenlivosti, nestranosti a neutrality, včetně povinnosti zdržet se nošení náboženských symbolů a oděvů po dobu, kdy vykonávají úřední pravomoci, jaké Soud ve výše uvedených případech dovodil ve vztahu k zaměstnancům veřejného sektoru.

Soud též připomněl, že článek 9 Úmluvy nezaručuje jednotlivci právo za všech okolností na veřejnosti jednat tak, jak požaduje jeho náboženství či vyznání (*S. A. S. proti Francii*, cit., výše, § 125). Mohou proto nastat případy, kdy bude odůvodněné po svědkovi požadovat, aby sňal náboženský symbol. Svoboda projevat náboženské vyznání je však základním právem, a to nejen proto, že zdravá demokratická společnost musí tolerovat a podporovat pluralismus a odlišnost, ale též kvůli důležitosti, kterou možnost projevat své náboženské vyznání má pro člověka, pro něhož je náboženství klíčovou složkou jeho života. Pluralismus a tolerance jsou puncem demokratické společnosti. Ačkoli zájmy jednotlivce musí v demokratické společnosti čas od času ustoupit zájmům celku, demokracie neznamená, že názor většiny musí vždy převážet. Úlohou státních orgánů není snižovat napětí tím, že potlačí pluralismus, ale zajistit, že se různé skupiny budou navzájem tolerovat.

V projednávané věci bylo stěžovatelovo přesvědčení, že musí nosit pokrývku hlavy za všech okolností, opravdové a stěžovatel nijak nezamýšlel soudem pohrdat, způsobit nepokoj či přimět ostatní, aby zavrhl demokratické hodnoty. Stěžovatel měl v úmyslu svěd-

čit, když se na předvolání k soudu dostavil, povstal, aby mu projevil patřičnou úctu, a choval se k soudu zdvořile. Jeho potrestání za to, že pouze odmítl sejmout svou muslimskou pokrývku hlavy, proto nebylo přiměřené, a tedy ani nezbytné v demokratické společnosti. Došlo proto k porušení článku 9 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Soudce De Gaetano měl za to, že se posouzení Soudu mělo zastavit již u otázky zákonnosti zásahu, neboť příslušné ustanovení vnitrostátního trestního řádu zmocňovalo soudce pouze k udílení pokynů nezbytných k udržení pořádku v soudní síni a zajištění hladkého průběhu řízení. Z hlediska stěžovatele proto bylo nepředvídatelné, že bude uplatněno na jeho situaci.

Soudce Bošnjak souhlasil, že došlo k porušení článku 9, ale z důvodu, že neexistovalo na vnitrostátní úrovni žádné obecné pravidlo, které by nošení náboženských symbolů v soudní síni zakazovalo, a rovněž s přihlédnutím k tomu, že soudce nikterak nevysvětlil, jak konkrétně stěžovatelovo chování ohrožovalo práva, kvůli jejichž ochraně byl stěžovatel potrestán.

Soudce Ranzoni nesouhlasil s tím, že v daném případě došlo k porušení článku 9 Úmluvy, když podtrhl, že Soud by měl být k přehodnocování závěrů vnitrostátních soudů spíše zdrženlivý. Aby Soud mohl nahradit rozhodnutí vnitrostátního soudu vlastním rozhodnutím, musel by mít pro takový postup důležité důvody, které ale v tomto případě chyběly: vnitrostátní soudy, kterým náleží široký prostor pro uvážení, zohlednily při svém rozhodování zvláštní vnitrostátní souvislosti, vzaly v úvahu judikaturu Soudu a dodržely přiměřenou rovnováhu mezi stěžovatelovým právem na svobodu náboženského vyznání a zájmem státu na ochraně práv a svobod druhých.

ODEBÍRÁNÍ DĚTÍ Z PÉČE RODIČŮ

Rozsudek ze dne 24. října 2017 ve věci č. 45959/11 – *Achim proti Rumunsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že při umístění sedmi dětí stěžovatelů do ústavní péče a prodloužení tohoto opatření i přes zlepšení jejich situace nedošlo k porušení práva stěžovatelů na respektování soukromého a rodinného života zaručeného článkem 8 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelé, romského etnika, narození v roce 1970 a 1957, mají sedm dětí narozených mezi lety 2004 a 2009. Stěžovatel je uznaný ve druhém stupni postižení kvůli svým psychickým problémům.

Na základě stěžovatelčina nepravdivého obvinění svého otce z jejího znásilnění a vyhrožování jejím dětem začalo v srpnu 2010 situaci dětí v rodině šetřit Generální ředitelství sociální pomoci a ochrany dětí (DGASPC). V září 2010 požádalo Veřejnou službu sociální pomoci obecního úřadu (SPAS) o prověření a podání zprávy o výchově poskytované dětem stěžovatelů, jejich sociální situaci a zdravotním stavu. Šetřením bylo mimo jiné zjištěno, že rodina žije ve zdravotně závadném domě u otce stěžovatelky a že stěžovatelé odmítli zapsat děti do školy a k praktickému lékaři. Omezovali též jejich kontakt s ostatními a jejich přístup k aktivitám na čerstvém vzduchu a dalším aktivitám, které by podnítily jejich zapojení do života ve společnosti. Stěžovatelé navíc s orgány sociální péče nespolupracovali a neplnili své rodičovské povinnosti. Měsíční příjem rodiny se skládal toliko z dávek sociální péče a činil 774 rumunských lei (přibližně 4 210 Kč).

Během sledování situace rodiny nebylo opakovaně zjištěno žádné zlepšení. V dubnu 2011 tedy okresní soud na návrh DGASPC rozhodl o neodkladném opatření, umístění do ústavní péče. Počátkem srpna 2011 byly děti rodičům odebrány. Nejmladší dítě bylo umístěno na přechodnou dobu do péče pěstounky a ostatních šest dětí bylo umístěno společně do ústavního zařízení. Při psychologických a zdravotních vyšetřeních byly u všech dětí zjištěny závažné problémy, mimo jiné i slabé vývojové opoždění – chyby ve výslovnosti, chudá slovní zásoba, minimální socializace a tendence se izolovat.

V návaznosti na umístění dětí DGASPC podalo žádost o nahrazení neodkladného umístění v ústavní péči opatřením dočasným, které okresní soud v září 2011 vyhověl. Podané opravné prostředky stěžovatelů odvolací soud s ohledem na výsledky psychologických vyšetření dětí v listopadu 2011 zamítl.

V lednu 2012 DGASPC zjistilo zlepšení životních podmínek stěžovatelů, když vybavili dům základním nábytkem a zavedli do něj elektřinu a pitnou vodu. Snažili se také udržovat s dětmi kontakt mj. dvěma návštěvami, přičemž uvedli, že nedisponují dostatečnými prostředky pro častější návštěvy. Začali též spolupracovat s úřady. DGASPC však dospělo k závěru, že v daný okamžik ještě všechny podmínky pro plně bezpečný návrat dětí do rodiny nebyly splněny, např. kvůli nevyhovující toaletě a poničené střeše, v budoucnosti však návrat nevyloučilo.

SPAS se na základě nového šetření v únoru 2012 přiklonila ke sjednocení rodiny. Stěžovatelé se v mezidobí žalobou domáhali ukončení dočasného umístění dětí do ústavní péče, kterou soud v únoru 2012 v souladu se stanoviskem DGASPC zamítl. Opravnému prostředku stěžovatelů odvolací soud v březnu 2012 s důkladným odůvodněním nevyhověl, jelikož dle jeho názoru nebyly prokázány žádné nové podstatné skutečnosti.

Na základě šetření z dubna 2012 konstatujícího zlepšení podmínek stěžovatelů DGASPC doporučilo návrat všech dětí do rodiny. V případě nejmladšího dítěte okresní soud návrhu v květnu 2012 vyhověl. Ohledně zbylých šesti dětí návrhu vyhověl až odvolací soud v srpnu 2012 na základě nového šetření a poté, co děti v rodině strávily letní prázdniny.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelé namítali, že jim děti byly protiprávně odebrány, přestože splňovali nezbytné podmínky, aby je mohli vychovávat. Namítali, že navzdory zlepšení jejich situace jim vnitrostátní orgány zamítly jejich žádost o navrácení dětí.

a) Obecné zásady

Soud nejprve připomněl, že pro rodiče a děti je možnost být spolu základním prvkem rodinného života (*Kutzner proti Německu*, č. 46544/99, rozsudek ze dne 26. února 2002, § 58) a vnitrostátní opatření, která jim v tom brání, představují porušení práv chráněných článkem 8 Úmluvy (*K. a T. proti Finsku*, č. 25702/94, rozsudek velkého senátu ze dne 12. července 2001, § 151), ledaže jsou přijata v souladu se zákonem, sledují jeden či více legitimních cílů zmíněných v druhém odstavci téhož článku a jsou nezbytná v demokratické společnosti (*Gnahoré proti Francii*, č. 40031/98, rozsudek ze dne 19. září 2000, § 50). K posouzení nezbytnosti namítaného opatření v demokratické společnosti Soud posoudí, zda z hlediska věci jako celku byly důvody, o které se opatření opíralo, relevantní a dostatečné (*Soares de Melo proti Portugalsku*, č. 72850/14, rozsudek ze dne 16. února 2016, § 88). Přerušování rodinných vazeb dítěte musí být až krajním opatřením, ke kterému se lze uchýlit pouze jako k poslední možnosti (*Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku*, č. 41615/07, rozsudek velkého senátu ze dne 6. července 2010, § 136). Tam, kde existují rodinná pouta, stát musí zásadně jednat tak, aby umožnil jejich rozvoj (*Kutzner proti Německu*, cit. výše, § 61).

Soud dále zopakoval, že jeho úkolem není nahrazovat vnitrostátní orgány při výkonu jejich pravomoci právně upravit otázky náhradní rodinné péče, ale z hlediska Úmluvy přezkoumat rozhodnutí, která byla vydána v rámci jejich uvážení (*Wallová a Walla proti České republice*, č. 23848/04, rozsudek ze dne 26. října 2006). Zejména je třeba rozhodnout, zda bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi zájmy dotčených osob – dětí, rodičů i veřejného pořádku – v mezích prostoru pro uvážení, který je státům v těchto záležitostech poskytnut (*Maumousseau a Washington proti Francii*, č. 39388/05, rozsudek ze dne 6. prosince 2007, § 62). Nejlepší zájem dítěte musí být rozhodujícím hlediskem (*Gnahoré proti Francii*, cit. výše, § 59) a může, podle své povahy a závažnosti, i převážit nad zájmem ro-

dičů (*Sahin proti Německu*, č. 30943/96, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003). Je na každém státu, aby zajistil adekvátní a dostatečné právní prostředky k respektování pozitivních závazků, které na základě článku 8 Úmluvy převzal, a je na Soudu, aby přezkoumal, zda při použití a výkladu právních ustanovení vnitrostátní orgány zachovaly záruky článku 8, zejména zda vzaly v úvahu nejlepší zájem dítěte (*Soares de Mello proti Portugalsku*, cit. výše, § 92).

b) Použití uvedených zásad na projednávanou věc

Soud konstatoval, že sporná opatření byla přijata ‚v souladu se zákonem‘ a měla za cíl chránit zájmy dětí, tedy ‚ochranu práv a svobod druhých‘ ve smyslu čl. 8 odst. 2 Úmluvy. Soud tedy dále hodnotil, zda opatření byla pro dosažení sledovaného legitimního cíle nezbytná v demokratické společnosti.

Umístění dětí do ústavní péče

Soud po zvážení všech okolností věci konstatoval, že DGASPC podrobně zhodnotilo situaci v rodině, zformulovalo doporučení, při jejichž splnění by se rodina mohla vyhnout odebrání dětí, a informovalo stěžovatele o právních opatřeních, která by případně v souladu se zákonem mohlo nařídit na ochranu zájmů dětí. Soud též považoval za důležité, že orgány sociální péče rozlišovaly materiální nedostatky a neplnění rodičovských povinností (*a contrario*, *Saviny proti Ukrajině*, č. 39948/06, rozsudek ze dne 18. prosince 2008, § 58). Nad rodinou byl stanoven pravidelný dohled za účelem sledování, jak stěžovatelé plní doporučení DGASPC, a bylo jim poskytováno poradenství ohledně rodičovské odpovědnosti. SPAS navíc rozšířila své šetření i na okolí rodiny a nezaložila své zprávy pouze na úředních zjištěných orgánů sociální péče a jejím jednáním se stěžovateli (*a contrario*, *Saviny proti Ukrajině*, cit. výše, § 56).

Ohledně důvodů ospravedlňujících dočasné umístění do ústavní péče Soud poznamenal, že vnitrostátní soudy stěžovatelům vytykaly nezajištění dostatečných materiálních podmínek dětí, zanedbávání jejich zdraví, vzdělávání a sociálního vývoje, jakožto i neochotu spolupracovat se sociálními orgány. Soud připomněl, že materiální nouze nemůže sama o sobě ospravedlnit nezbytnost dočasného umístění do ústavní péče, a nemohla tak být jediným důvodem pro soudní rozhodnutí ani v projednávané věci (*R. M. S. proti Španělsku*, č. 28775/12, rozsudek ze dne 18. června 2013, § 84). V té však byly zpochybněny výchovné schopnosti stěžovatelů a způsob, kterým zajišťovali bezpečnost svých dětí. Zprávy sociálních služeb u všech dětí jasně ukázaly slabé vývojové opoždění, jazykové poruchy způsobené nedostatečnou kognitivní stimulací a omezeným kontaktem s ostatními a úzkostné stavy. Zdravotní stav nejmladšího dítěte byl nadto při převzetí vážný. Soud tedy naznal, že vnitrostátní orgány mohly mít oprávněné obavy ohledně zjištěných opoždění v rozvoji a vzdělání dětí.

Soud zdůraznil, že za účelem ochrany dětí je vždy žádoucí využít méně omezující prostředky než oddělení od rodičů. Vzhledem k nedostatku spolupráce rodičů však bylo pro příslušné orgány složité sledovat situaci dětí a poskytnout jim nezbytnou pomoc. Soud proto shledal, že vnitrostátní orgány dbaly nejlepšího zájmu dětí, a dočasným umístěním dětí mimo rodinu nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Prodloužení umístění dětí do ústavní péče

Soud poznamenal, že po uplynutí šesti měsíců DGASPC i následně odvolací soud v rozsudku z března 2012 odůvodnily, proč bylo i přes zjištěné zlepšení situace v zájmu dětí, aby jejich umístění pokračovalo. Je pravda, že rozhodnutí soudu prvního stupně bylo založeno především na nedostatku materiálních zdrojů stěžovatelů, odvolací soud ho však doplnil a důkladně přihlédl ke všem okolnostem věci včetně kladného vývoje stavu dětí a pokroků stěžovatelů. Soud konstatoval, že zpráva SPAS z února 2012 doporučující vrátit děti do rodiny byla do spisu založena před rozhodnutími soudů. Odvolací soud tedy rozhodoval na základě zvážení všech důkazů a aktualizovaných zpráv, nejen tedy materiálních podmínek rodiny. Nakonec dospěl k závěru, že jelikož stěžovatelé nenásledovali všechna doporučení DGASPC a jejich chování nezaručovalo, že budou schopni zajistit bezpečnou výchovu dětí, nebylo dosud možné realizovat doporučení SPAS. Soud učinil závěr, že vnitrostátní orgány při rozhodování o prodloužení umístění dětí zvážily nejen materiální podmínky stěžovatelů, ale i naplnění jejich role rodičů, a proto se lze domnívat, že jejich rozhodnutí bylo opřeno o relevantní a dostatečné důvody.

Opatření způsobilá vést ke sjednocení rodiny

Soud předně připomněl, že rozhodnutí o převzetí do péče musí být zásadně přijato jako opatření dočasné a děti musí být vráceny do biologické rodiny, jakmile pro to jsou podmínky. Tento pozitivní závazek umožnit sjednocení, jakmile to bude možné, je uložen příslušným orgánům již od odebrání dětí a s postupem času se stupňuje. Vždy ale musí dosaženo spravedlivé rovnováhy v porovnání s povinností vzít v úvahu nejlepší zájem dítěte (*K. a T. proti Finsku*, cit. výše, § 178).

Soud konstatoval, že v projednávané věci opatření mělo za cíl pouze dočasné umístění, nadto všech šest nejstarších dětí bylo umístěno spolu do stejného zařízení, aby mohly udržovat sourozenecké vztahy (*a contrario*, *Saviny proti Ukrajině*, cit. výše, § 59). Vzhledem k jeho věku byl nejmladší ze sourozenců v souladu se zákonem umístěn do péče pěstounky na přechodnou dobu. Ze spisu také vyplývalo, že vývoj a zdraví dětí se během pobytu zlepšily a orgány sociální péče jejich situaci důkladně kontrolovaly v krátkých intervalech. Stěžovatelům nebylo zakázáno své děti navštěvovat, nezbytnost udržovat a příznivě rozvíjet jejich vzájemný kontakt byla hlavním zájmem příslušných orgánů,

a to i při rozhodování o prodloužení dočasného umístění. Obecní úřad též stěžovatelům od dubna 2012 každý měsíc poskytoval prostředky nezbytné k uskutečnění návštěvy. Orgány sociální péče dbaly na přípravu návratu dětí k rodičům i organizováním setkání všech dětí včetně nejmladšího a rodičů. Nejstarší děti nadto mohly strávit letní prázdniny v roce 2012 v rodině.

Ohledně opatření způsobilých vést ke zlepšení situace stěžovatelů Soud připomněl, že orgány sociální péče situaci sledovaly a poskytovaly stěžovatelům poradenství vedoucí ke zlepšení jejich finanční situace a rodičovských schopností. Dále stěžovateli v souvislosti s finanční podporou doporučili podniknout kroky k přihlášení k trvalému pobytu, aby příslušné úřady mohly zhodnotit jeho situaci a poskytnout mu pomoc. Stěžovatelce dále byla poskytnuta finanční pomoc na opravu střechy a postavení toalety. V neposlední řadě se orgány sociální péče snažily stěžovatelům pravidelně radit ohledně povinností, které bylo potřeba splnit k zajištění rozvoje vzdělání dětí, a trvaly na vypracování zhodnocení jejich potřeb, aby lépe porozuměly potřebám jejich dětí.

Soud s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány přijaly všechna opatření k návratu dětí do rodiny, která po nich bylo možno rozumně požadovat. Zásah do práv stěžovatelů tedy byl nezbytný v demokratické společnosti a k porušení článku 8 Úmluvy nedošlo.

OCHRANA NOVINÁŘSKÉHO ZDROJE

Rozsudek ze dne 5. října 2017 ve věci č. 21272/12 – Becker proti Norsku

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že uložením povinnosti stěžovatelce, novináře, vypovídat o kontaktech se svým zdrojem v rámci trestního řízení vedeném proti němu, i když zdroj již předtím sám uvedl a potvrdil, že stěžovatelce otištěné informace poskytl on, došlo k porušení svobody projevu dle článku 10 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

V roce 2007 stěžovatelka uveřejnila článek v internetové verzi novin, v němž vyjádřila obavu z pádu jedné norské ropné společnosti do insolvence. Informace obsažené v článku pocházely z rozhovoru s panem X a jím předloženého dopisu advokáta, který měl vzbuzovat dojem, že byl sepsán jménem většího počtu držitelů dluhopisů. Z dopisu vyplývala vážná obava o finanční situaci společnosti. Po zveřejnění článku hodnota akcií společnosti klesla. Posléze bylo zjištěno, že advokát sepsal dopis pouze jako zástupce X, který byl držitelem pouze jednoho z dluhopisů společnosti.

V rámci trestního řízení, které bylo proti X zahájeno pro podezření z manipulace s kursem investičního nástroje a zneužití informace v obchodním styku, vydal soud příkaz, jímž stěžovatelce uložil povinnost vypovídat v dané trestní věci o svých kontaktech s obviněným. Odvolací soud zamítl odvolání stěžovatelky proti zmíněnému příkazu, stěžovatelka se proto obrátila na nejvyšší soud. Nejvyšší soud shledal, že hlavní opodstatnění ochrany novinářských zdrojů je založeno na ochraně identity zdroje jako záruky volného toku informací, což se neuplatní, pokud dotčený sám prozradil, že je zdrojem předmětných informací. V předmětném řízení se nadto jednalo o závažnou trestnou činnost a výpověď stěžovatelky mohla významně přispět k objasnění okolností věci. X byl následně odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 1 roku a 6 měsíců. Stěžovatelce byla udělena pokuta ve výši 3 700 eur za narušování průběhu řízení s možností přeměny na trest odnětí svobody v trvání deseti dnů v případě nezaplacení.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Stěžovatelka před Soudem namítala, že došlo k porušení jejího práva na svobodu projevu podle článku 10 Úmluvy, když nejvyšší soud zamítl její opravný prostředek proti soudnímu příkazu, kterým jí bylo uloženo, aby vypovídala o svých kontaktech s X jako svým novinářským zdrojem.

Soud předně konstatoval, že mezi stranami není sporu o tom, že došlo k zásahu do práva stěžovatelky na svobodu projevu a že namítaný zásah sledoval legitimní cíl spočívající v předcházení zločinnosti. Zásah měl nadto dle Soudu i zákonný podklad, když výklad příslušného ustanovení trestního řádu byl ustálený, a pro stěžovatelku tudíž dostupný a předvídatelný. Ve zbytku se tak zaměřil na otázku, zda byl zásah v demokratické společnosti nezbytný, tj. zda se vnitrostátním orgánům podařilo nastolit spravedlivou rovnováhu mezi vzájemně soupeřícími zájmy a zda pro omezení svobody projevu stěžovatelky předložily relevantní a dostatečné důvody.

Soud nejdříve připomněl obecné zásady, kterými se řídí ochrana novinářských zdrojů. Vyzdvihl, že jejich ochrana je jednou ze základních podmínek pro svobodu tisku. Bez této ochrany by mohly být zdroje odrazeny od pomoci tisku při informování veřejnosti o záležitostech veřejného zájmu, v důsledku čehož by mohla být nejen ohrožena schopnost tisku poskytovat přesné a spolehlivé informace, nýbrž i jeho nezastupitelná role „hlídacím psa“ demokracie. Zásah do ochrany, kterou požívají novinářské zdroje, tak může být slučitelný s článkem 10 Úmluvy jen tehdy, pokud je odůvodněn naléhavým požadavkem ve veřejném zájmu (*Goodwin proti Spojenému království*, č. 17488/90, rozsudek velkého senátu ze dne 27. března 1996, § 39).

O potřebě zásahu nebyl Soud dříve přesvědčen například v situaci, kdy bylo možné informace od zdroje nahradit pro účely trestního řízení jiným způsobem (*Voskuil proti Nizozemsku*, č. 64752/01, rozsudek ze dne 22. listopadu 2007, § 67).

Ve vztahu k projednávané věci Soud připustil, že soud neměl příležitost zabývat se podobným případem, kdy se zdroj sám přihlásil jako původce informace. Stěžovatelka tudíž nebyla nucena vyzradit identitu svého zdroje, ale toliko vypovídat o kontaktech s ním. V minulosti však shledal, že předchozí chování zdroje – i když ve zlé víře uvedl zjevně nepravdivé informace – není rozhodující pro určení, zda byl zásah do ochrany novinářského zdroje nezbytný, byť může jít o významné kritérium, které je třeba zohlednit (*Financial Times Ltd a ostatní proti Spojenému království*, č. 821/03, rozsudek ze dne 15. prosince 2009, § 63). Od ochrany novinářského zdroje nelze bez dalšího upustit jen kvůli jeho předchozímu chování. Na této zásadě je dle Soudu nutné setrvat i v projednávané věci, kdy byla orgánům činným v trestním řízení totožnost zdroje známa, protože se X za původce informace sám označil.

Soud dále poznamenal, že ochrana poskytovaná novinářům, pokud jde o právo na zachování důvěrnosti jejich zdrojů, má dvě roviny. Ochrana poskytuje nejen novinářům samotným, ale i jejich zdrojům, které dobrovolně tisku napomáhají. Okolnosti týkající se motivace X k tomu, aby stěžovatelce poskytl nepravdivé údaje, a skutečnost, že se sám při vyšetřování jako zdroj přihlásil, vedly Soud k závěru, že v projednávané věci nemůže být ochraně novinářského zdroje poskytnut stejný stupeň ochrany podle článku 10 Úmluvy, jaký by bylo možné připisovat novinářům, kteří by o věcech veřejného zájmu informovali veřejnost s pomocí osob neznámé identity. Skutečnost, že X byl obviněn z využití stěžovatelky jako nástroje k ovlivnění akciového trhu, byla proto dle Soudu z hlediska posouzení přiměřenosti zásahu relevantní.

Klíčové však bylo podle názoru Soudu posouzení, zda byla výpověď stěžovatelky pro účely daného trestního řízení opravdu nezbytná. V této souvislosti předně shledal, že její výsledek nebyl nezbytný k zajištění práv obhajoby; X se jejího výsledku při hlavním líčení nedomáhal. Stěžovatelčino odmítnutí vypovídat o kontaktech s obviněným nadto nikterak nebránilo pokračování vyšetřování ani naplnění účelu trestního řízení. Státní zástupce byl schopen podat obžalobu proti X, aniž od stěžovatelky obdržel jakékoliv informace. Poté, co stěžovatelka podala odvolání proti soudnímu příkazu, státní zástupce uvedl, že nepovažuje za potřebné řízení přerušit, dokud nebude o jejím odvolání rozhodnuto, jelikož obžaloba byla přesvědčena, že i bez její výpovědi nashromáždila dostatečné množství důkazů způsobilych X usvědčit. Soudům tedy nic ne-

bránilo v tom, aby posoudily vinu obviněného i bez vyjádření stěžovatelky.

S přihlédnutím ke shora uvedenému Soud učinil závěr, že důvody, o něž vnitrostátní soudy opřely zásah do práva stěžovatelky na ochranu novinářského zdroje, byly sice relevantní, avšak s ohledem na okolnosti projednávané věci byly nedostatečné, když nebyly při hledání spravedlivé rovnováhy zohledněny všechny významné skutečnosti. Zásah do svobody projevu stěžovatelky tedy nebyl v demokratické společnosti nezbytný, a došlo proto k porušení článku 10 Úmluvy.

III. Oddělené stanovisko

Soudkyně Tsotsoria ve svém souhlasném stanovisku vytkla většinu rozlišování stupně ochrany na poli článku 10 Úmluvy v závislosti na motivaci zdroje a jeho následném doznání, že právě on je původcem informace. Většina senátu argumentovala tím, že za daných okolností nemůže stupeň ochrany novinářského zdroje dosáhnout stejné úrovně jako u zdrojů, jejichž identita zůstává neznámá a které v dobré víře informují veřejnost o záležitostech veřejného zájmu. Takový přístup může vést k rozporům v judikatuře a celkovému snížení ochrany podle článku 10 Úmluvy. Popsané rozlišovací kritérium přitom nemá v dosavadní judikatuře Soudu oporu. V projednávané věci tak Soud sice dospěl ke správnému výsledku, avšak jeho přístup, který neoprávněně poskytuje státům velký prostor pro uvážení, by nakonec mohl v jiných případech vyústit v nesprávný závěr o neporušení daného ustanovení Úmluvy.

OCHRANA OSOBNOSTI

Rozsudek ze dne 19. října 2017 ve věci č. 71233/13 – Fuchsmann proti Německu

Senát páté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že tím, že vnitrostátní soudy nenařídily stažení článku o napojení stěžovatele na ruský organizovaný zločin z internetové verze deníku *The New York Times*, nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl německý občan, podnikající v oblasti médií v mezinárodním měřítku, viceprezident Světového židovského kongresu a prezident Ukrajinské židovské konfederace, který byl v roce 2010 oceněn tehdejší starostou New Yorku za snahy o zlepšení americko-ruských vztahů. Deník *The New York Times* v červnu 2001 otiskl článek, který byl založen na zprávě Federálního úřadu pro vyšetřování (FBI) a pojednával o vyšetřování korupce namířeném proti R. L. V článku bylo uvedeno i jméno stěžovatele a informace o jeho údajném napojení na ruský organizovaný

zločin, podezření ze zpronevěry a pašování zlata. Článek byl posléze uveřejněn i na internetových stránkách deníku, kde je stále volně přístupný.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že vnitrostátní soudy neposkytly ochranu jeho dobré pověsti před článkem, který obsahoval hrubě pomlouvačná tvrzení, čímž zasahoval do jeho práva na respektování soukromého života chráněného článkem 8 Úmluvy.

a) Obecné zásady

Soud předně připomněl, že k použitelnosti článku 8 je třeba, aby zásah do osobní cti a dobré pověsti dotčené osoby dosáhl určitého minimálního prahu závažnosti, jako je tomu v projednávané věci, kde byl stěžovatel obviněn z pašování zlata, zpronevěry a napojení na organizovaný zločin.

Soud dále podotkl, že předmětem stížnosti není jednání státu, ale otázka poskytnutí dostatečné ochrany soukromého života stěžovatele ze strany vnitrostátních soudů před zásahem třetí osoby. Stížnost je proto namíště posoudit pod úhlem pozitivních závazků státu. Konkrétně je třeba zkoumat, zda byla nastolena spravedlivá rovnováha mezi stěžovatelovým právem na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy a svobodou projevu sdělovacích prostředků dle článku 10 Úmluvy. V této souvislosti Soud odkázal na obecné zásady vztahující se ke střetu dotčených článků, které byly založeny dřívější judikaturou (*Couderc a Hachette Filipacchi Associés proti Francii*, č. 40454/07, rozsudek velkého senátu ze dne 10. listopadu 2015, § 83–92; *Axel Springer AG proti Německu*, č. 39954/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 78–88; *Von Hannover proti Německu* (č. 2), č. 40660/08 a 60641/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 95–107).

Soud také uvedl, že pokud vnitrostátní soudy provedly vyvažování vzájemně soupeřících zájmů na poli článků 8 a 10 Úmluvy v souladu s judikaturou Soudu, bude jejich závěry přehodnocovat pouze z velmi závažných důvodů (*MGN Limited proti Spojenému království*, č. 39401/04, rozsudek ze dne 18. ledna 2011, § 150 a 155).

Při vyvažování práva na svobodu projevu a práva na respektování soukromého života je dle Soudu třeba posoudit následující otázky: (i) zda zveřejnění článku přispělo k debatě ve veřejném zájmu; (ii) o jak známou osobu se jedná, (iii) co bylo předmětem zprávy; (iv) způsob získání informací a jejich věrohodnost; (v) jaké bylo předchozí jednání dotčené osoby; (vi) obsah, forma a následky zveřejnění (*Couderc a Hachette Filipacchi Associés proti Francii*, cit. výše, § 93; *Axel Springer AG proti Německu*, cit. výše, § 90–95).

b) Použití těchto zásad na okolnosti projednávané věci

Soud v minulosti uznal, že informace týkající se politických záležitostí nebo trestné činnosti jsou způsobilé přispět k veřejné diskusi. Proto souhlasil se závěry vnitrostátních soudů, že zde byl veřejný zájem na informování veřejnosti o podezření vůči německému podnikateli z pašování zlata, zpronevěry a účasti na organizovaném zločinu, včetně veřejného zájmu na uveřejnění stěžovatelova jména. Nadto Soud souhlasil i se stanoviskem vnitrostátních soudů, že zde byl rovněž veřejný zájem na uveřejnění článku v archivu dostupném na internetových stránkách deníku, neboť veřejnost má nejen právo být informována o aktuálním dění, ale má mít také možnost dohledat minulé důležité události (*Times Newspaper Ltd proti Spojenému království*, č. 3002/03 a 23676/03, rozsudek ze dne 10. března 2009, § 45).

U druhého kritéria platí, že zatímco soukromé osoby se mohou domáhat zvláštní ochrany svého soukromého života, osoby veřejně známé – typicky politicky angažované – požívají snížené ochrany svého soukromí (*Petresco proti Moldavsku*, č. 20928/05, rozsudek ze dne 30. března 2010, § 55). Vnitrostátní soudy uvedly, že ačkoli se zpráva FBI týkala především korupce přední politické osobnosti, byl zde i zájem veřejnosti na informacích o stěžovateli jakožto osobě podnikající v oblasti médií s přeshraniční působností. Soud se s tímto závěrem vnitrostátních soudů ztotožnil, neboť ve své judikatuře již dříve vyslovil názor, že ředitele jedné z nejvýznamnějších společností ve státě lze s ohledem na jeho postavení považovat za osobu veřejně činnou (*Verlagsgruppe News GmbH proti Rakousku* (č. 2), č. 10520/02, rozsudek ze dne 14. prosince 2006, § 36).

V dalším kroku Soud vyzdvihl, že článek 10 Úmluvy tisku nezaručuje ničím neomezené právo na svobodu projevu, a to ani v případech, kdy informuje o záležitostech veřejného zájmu. Novináři musí při využívání svobody projevu dodržovat pravidla odpovědné žurnalistiky, zejména jednat v „dobré víře“ a poskytovat přesné a věrohodné informace v souladu s pravidly novinářské etiky (*Fressoz a Roire proti Francii*, č. 29183/95, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 1999, § 54; *Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku*, č. 49017/99, rozsudek velkého senátu ze dne 17. prosince 2004, § 78). Vzhledem k tomu, že novináři v tomto případě vycházeli z věrohodných zdrojů (zprávy FBI potvrzené zprávami jiných institucí, jakož i z vlastní výpovědi stěžovatele), přičemž kontaktovali stěžovatele ještě před uveřejněním článku, podle Soudu své novinářské povinnosti dodrželi.

Vzhledem k tomu, že Soud neměl k dispozici žádné informace o tom, zda stěžovatel svým předchozím jednáním aktivně usiloval o to, aby se stal předmětem zájmu novinářů, konstatoval, že předchozí chování stěžovatele nemělo na jeho posouzení vliv.

Soud se konečně zabýval i způsobem, jakým byly informace zveřejněny, obsahem článku a mírou, v níž byl šířen a veřejnosti zpřístupněn. Soud přisvědčil vnitrostátním soudům, že článek neobsahoval sporná tvrzení ani nářky, nýbrž uváděl dostatečně jasně, že líčí pouze závěry vyšetřování FBI a dalších orgánů. Nadto se zabýval toliko stěžovatelovým profesním životem a neodhaloval žádné intimní podrobnosti z jeho soukromí. Dohledatelný byl navíc pouze cíleným vyhledáváním s využitím internetových prohlížečů. Následky jeho uveřejnění tak byly omezeného rozsahu. Pokud stěžovatel tvrdil, že článek byl dohledatelný skrz pouhé zadání jeho jména do vyhledávače, nedoložil, že by vynaložil jakékoli úsilí, aby bylo spojení mezi jeho jménem a předmětným článkem ze strany provozovatele daného internetového vyhledávače zablokováno.

Soud proto dospěl k závěru, že vnitrostátní odvolací soud při svém rozhodování náležitě pracoval s relevantní judikaturou Soudu. Podařilo se mu nadto obezřetně vyvážit svobodu projevu na straně jedné a právo stěžovatele na respektování jeho soukromého života na straně druhé. S ohledem na prostor pro uvážení, který v dané situaci vnitrostátním orgánům přísluší, Soud znovu připomněl, že by musely být dány mimořádně pádné důvody, aby nahrazoval jejich závěry. Ty v projednávané věci chyběly, a proto k porušení článku 8 Úmluvy nedošlo.

Rozsudek ze dne 7. listopadu 2017 ve věci č. 24703/15 – Egill Einarsson proti Islandu

Senát druhé sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že zamítnutím žaloby proti panu X, který ve svém instagramovém příspěvku označil stěžovatele za ‚násilníka‘, a to týden poté, co bylo pro nedostatek důkazů zastaveno trestní řízení proti stěžovateli obviněnému ze znásilnění, vnitrostátní soudy porušily stěžovatelovo právo na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel je na Islandu veřejně známou osobou. Jeho názory ve společnosti vzbuzují pozornost a kontroverzi, zejména pro jeho postoj k ženám a jejich sexuální svobodě. V návaznosti na trestní oznámení dvou žen bylo proti stěžovateli zahájeno vyšetřování pro podezření ze spáchání trestného činu znásilnění a sexuálního obtěžování, nicméně obě řízení byla později zastavena pro nedostatek důkazů. Přesně týden po zastavení druhého vyšetřování byl v jednom islandském magazínu zveřejněn rozhovor se stěžovatelem o daných obviněních, který byl doplněn jeho fotografií. Toho samého dne pan X zveřejnil na svém otevřeném instagramovém účtu pozměněnou fotografii stěžovatele, již doplnil o popisek ‚Fuck you rapist bastard‘ a kte-

rá se následujícího dne dostala i do dalších medií. Stěžovatel následně neúspěšně zažaloval X pro pomluvu.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že došlo k porušení jeho práva na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy tím, že vnitrostátní soudy zamítly jeho žalobu proti X, který ho ve svém instagramovém příspěvku označil za ‚násilníka‘, ačkoli mu spáchání trestného činu znásilnění nebylo prokázáno.

Soud připomněl, že v obdobných věcech je posuzováno, zda bylo vnitrostátními orgány při plnění jejich pozitivních závazků plynoucích z článku 8 Úmluvy dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi stěžovatelovým právem na ochranu jeho soukromého života a právem oponentů strany na svobodu projevu chráněnou článkem 10 Úmluvy. K tomu uvedl, že pokud vnitrostátní orgány posoudily rovnováhu mezi soupeřícími zájmy v souladu s kritérii vyplývajícími z judikatury Soudu, Soud jejich posouzení nahradí, jen pokud jsou k tomu dány vážné důvody (*Bédat proti Švýcarsku*, č. 56925/08, rozsudek velkého senátu ze dne 29. března 2016, § 54). Z relevantních kritérií pro vyvažování práva na respektování soukromého života a svobody projevu vyplývající z jeho ustálené judikatury (např. *Axel Springer AG proti Německu*, č. 39954/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2014; a *Von Hannover proti Německu* (č. 2), č. 40660/08 a 60641/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012) Soud v dané věci považoval za nutné posoudit míru známosti dotčené osoby, předmět příspěvku, předchozí chování dotčené osoby, zda příspěvek přispěl k debatě obecného zájmu, jakož i obsah, formu a dopad napadeného příspěvku.

Soud se nejprve ztotožnil s názorem vnitrostátních soudů, že stěžovatel je veřejnou osobou, a míra přijatelné kritiky tak v jeho případě musí být širší než u osob neznámých (např. *Erla Hlynsdóttir proti Islandu*, č. 43380/10, rozsudek ze dne 10. července 2012, § 64). I osoby veřejně známé však mají oprávněné očekávání ochrany a respektování svého soukromého života (*Standard Verlags GmbH proti Rakousku* (č. 2), č. 21277/05, rozsudek ze dne 4. června 2009, § 53). Soud zároveň souhlasil s názorem vnitrostátních soudů, že vzhledem ke stěžovatelově osobě a probíhající diskusi ohledně jeho nařčení ze sexuálního násilí bylo zveřejnění příspěvku součástí debaty v obecném zájmu.

Soud zdůraznil, že za účelem posouzení napadeného příspěvku je nutné určit, zda představuje skutkové tvrzení nebo hodnotový soud, jehož pravdivost z povahy věci není možné prokázat. I hodnotový soud však musí spočívat na skutkovém základě. Dané určení přitom spadá primárně do prostoru pro uvážení vnitrostátního soudů (*Pedersen and Baadsgaard proti*

PREVENCE VZNIKU SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALIT

Dánsku, č. 49017/99, rozsudek velkého senátu ze dne 17. prosince 2004, § 74). Úlohou Soudu však je ověřit, zda jejich závěry z prostoru pro uvážení nevybočily (např. *Brosa proti Německu*, č. 5709/09, rozsudek ze dne 17. dubna 2014, § 43–50), a to při zvážení celkového kontextu věci (*Sürek proti Turecku* (č. 1), č. 26682/95, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 1999, § 62).

Soud v projednávané věci nesouhlasil se závěrem nejvyššího soudu, který předmětný instagramový příspěvek označil za hodnotový soud, když shledal, že X použitím pojmu ‚násilník‘ v daném kontextu netvrdil, že stěžovatel spáchal trestný čin znásilnění, ale pouze vyjadřoval svůj nesouhlas s jeho chováním ve formě urážky, a to v rámci ‚bezohledné veřejné diskuse‘, kterou stěžovatel sám vyvolal. Dle Soudu nejvyšší soud dostatečně nezohlednil ani objektivní a faktickou stránku pojmu ‚násilník‘, jehož význam je ze znění trestního zákoníku zřejmý, ani chronologickou souvislost mezi zveřejněním daného instagramového příspěvku a zastavením vyšetřování stěžovatele nařčeného právě ze znásilnění. Popisek ‚*Fuck you rapist bastard*‘ tak není možné považovat za hodnotový soud. I kdyby však mohl být brán za hodnotový soud, nejvyšší soud dostatečně neuvedl jeho skutkový základ, když toliko odkázal na stěžovatelovu účast ve veřejné diskusi, kterou sám podnítl. Soud zdůraznil, že na základě článku 8 Úmluvy ani veřejné osoby, jež svým chováním vyvolávají ostrou debatu, nemusí tolerovat veřejné obviňování ze spáchání násilného trestného činu, které bezpochyby z důvodu své závažnosti zasahuje do jejich práva na respektování soukromého života (*A proti Norsku*, č. 28070/06, rozsudek ze dne 9. dubna 2009, § 64), aniž by daná tvrzení měla skutkový základ.

S ohledem na výše uvedené Soud shledal, že vnitrostátní soudy nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi stěžovatelovým právem na ochranu jeho soukromého života a právem X na svobodu projevu. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Soudce Lemmens v nesouhlasném stanovisku nejprve podotkl, že samotné určení, zda má být předmětný příspěvek posouzen jako tvrzení skutečnosti nebo hodnotový soud, nepovažuje v dané věci za rozhodující. Zároveň uvedl, že vzhledem k subsidiární roli Soudu nespátřuje důvod pro nahrazení posouzení nejvyššího soudu, s jehož závěrem se zároveň ztotožnil.

Soudkyně Morou-Vikström v nesouhlasném stanovisku zdůraznila důležitost posouzení samotné stěžovatelovy osobnosti včetně jeho kontroverzních názorů, kterými se sám uvedl do pozice, že mohl být označován za násilníka ve smyslu hodnotového soudu.

Rozsudek ze dne 6. listopadu 2017 ve věci č. 43494/09 – *Garib proti Nizozemsku*

Velký senát Soudu dvanácti hlasy proti pěti rozhodl, že tím, že stěžovatelce nebylo s odkazem na její závislost na dávkách sociálního zabezpečení umožněno usadit se ve čtvrti, která byla na základě příslušné právní úpravy vyhlášena za sociálně problematickou oblast města, nedošlo k porušení jejího práva zvolit si místo pobytu podle článku 2 Protokolu č. 4.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka se v roce 2005 přestěhovala do Rotterdamu, městské části Tarwewijk, kde bydlela jakožto svobodná matka se dvěma malými dětmi. V roce 2007 se chtěla v rámci této části přestěhovat do většího bytu stejného pronajímatele. V mezidobí ale městská samospráva na základě zákonného zmocnění ve vyhláše stanovila, že povolení k pobytu v některých městských částech včetně Tarwewijku je vázáno na podmínku šesti let nepřetržitého pobytu v oblasti Rotterdamu, případně na neexistenci závislosti na sociálních dávkách. Osobě nesplňující ani jednu z těchto podmínek bylo možné přiznat ve zvláštních případech výjimku.

Stěžovatelka uvedené podmínky nesplňovala, neboť v Rotterdamu bydlela pouze dva roky a byla závislá na dávkách sociálního zabezpečení; výjimka jí přiznána nebyla. Následné prostředky nápravy včetně dvoustupňového soudního přezkumu nebyly úspěšné. Vnitrostátní soudy poukázaly na to, že účelem zákona, na jehož základě přijalo město Rotterdam předmětnou úpravu, je řešení neutěšené situace v městských částech s velkou koncentrací nemajetných a nezaměstnaných obyvatel, kde dochází k vysoké míře trestné činnosti a dalších souvisejících problémů.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. DOSAVADNÍ PRŮBĚH ŘÍZENÍ

Senát třetí sekce Soudu rozsudkem ze dne 23. února 2016 pěti hlasy proti dvěma rozhodl, že nedošlo k porušení práva stěžovatelky zvolit si místo pobytu ve smyslu článku 2 Protokolu č. 4.

Věc byla na žádost stěžovatelky předložena velkému senátu Soudu.

B. VYMEZENÍ ROZSAHU PŘEZKUMU SOUDEM

Stěžovatelka se v řízení před velkým senátem za podpory dvou vedlejších účastníků domáhala, aby byla její stížnost přezkoumána rovněž na poli článku 2 Protokolu č. 4 ve spojení s článkem 14 Úmluvy zakazujícím diskriminaci. Soud však konstatoval, že stěžova-

telka řádně zastoupena právním zástupcem námitku porušení článku 14 v předchozím řízení před senátem nevznesla, a to ani ve stížnosti, ani v žádné pozdější fázi, a senát tak stížnost posuzoval v rozsahu, v jakém mu byla předložena.

Soud dal za pravdu stěžovateli, že rozsah stížnosti je vymezen skutečnostmi přednesenými stěžovatelem, a nikoli pouze právními argumenty, avšak podotkl, že to neznamená, že by stěžovatel mohl rozsah přezkumu stížnosti v řízení před velkým senátem měnit. V této souvislosti připomněl, že rozsah přezkumu ze strany velkého senátu je vymezen senátním rozhodnutím o přijatelnosti (např. *K. a T. proti Finsku*, č. 25702/94, rozsudek velkého senátu ze dne 12. července 2001, § 140–141). V projednávané věci stížnost na poli článku 14 Úmluvy představuje dle Soudu zcela novou námitku vznesenou poprvé až před velkým senátem, a proto se jí Soud již nemůže zabývat (*mutatis mutandis*, *Kovačič a ostatní proti Slovinsku*, č. 44574/98 a další, rozsudek velkého senátu ze dne 3. října 2008, § 195).

C. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 2 PROTOKOLU Č. 4
Stěžovatelka namítala, že došlo k porušení jejího práva zvolit si svobodně místo pobytu.

a) K použitelnosti článku 2 Protokolu č. 4

Soud setrval na závěru senátu, že přijetím příslušné právní úpravy došlo k omezení práva stěžovatelky na svobodnou volbu místa pobytu ve smyslu článku 2 Protokolu č. 4. Odmítl argumentaci stěžovatelky, že čl. 2 odst. 4 směřuje pouze na situace akutního a dočasného nouzového stavu, proto by měl být použit čl. 2 odst. 3. Shledal, že v projednávané věci je použitelný právě čl. 2 odst. 4 a že není nutné již stížnost posuzovat i ve světle čl. 2 odst. 3 Protokolu č. 4.

b) K odůvodněnosti stížnosti

Soud dospěl k závěru, že omezení práva bylo stanoveno vnitrostátním právem, zákonem a podzákonným právním předpisem, které byly pro stěžovatelku dostupné. Soud dále potvrdil závěr senátu, že předmětná právní úprava sledovala legitimní cíl zvrátit úpadek zchudlých městských částí a zlepšit celkovou kvalitu života ve městě.

Obecné zásady

Soud úvodem připomněl, že Úmluva nezná institut *actio popularis*, tedy žalobu ve veřejném zájmu, a Soud se tak při posuzování stížnosti nezabývá právní úpravou *in abstracto*, ale pouze způsobem jejího použití v konkrétním případě stěžovatele (např. *Golder proti Spojenému království*, č. 4451/70, rozsudek ze dne 21. února 1975, § 39). Zdůraznil dále subsidiární roli Soudu při zajištění práv a svobod chráněných Úmluvou a připomněl, že vnitrostátní orgány jsou zpravidla v lepším postavení než mezinárodní soud k tomu, aby posoudily místní potřeby. Státu je v oblasti sociální a hospodářské politiky navíc přiznáván široký prostor

pro uvážení. Zásah Soudu přichází v úvahu až v případě, kdy posouzení státu ohledně předmětu veřejného zájmu zjevně postrádá rozumné odůvodnění (*mutatis mutandis* *Hutten-Czapska proti Polsku*, č. 35014/97, rozsudek velkého senátu ze dne 19. června 2006, § 166). Prostor pro uvážení státu se vztahuje jak na samotné rozhodnutí státu přistoupit k zásahu v určité oblasti, tak na konkrétní podobu právní úpravy. Soudu pak přísluší, aby pečlivě posoudil, zda bylo přijatou právní úpravou dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy státu a osob, které jsou právní úpravou přímo dotčeny (např. *Animal Defenders International proti Spojenému království*, č. 48876/08, rozsudek velkého senátu ze dne 22. dubna 2013, § 108).

Přes zjevný vztah obou práv velký senát odmítl užití stejného testu pro odůvodněnost zásahu do svobody pobytu ve smyslu článku 2 Protokolu č. 4, který používá ohledně práva na respektování obydlí a soukromého života. Z článku 8 Úmluvy totiž neplyne právo bydlet v konkrétní oblasti (*Codona proti Spojenému království*, č. 485/05, rozhodnutí ze dne 7. února 2006). Právo na svobodnou volbu pobytu naopak představuje jádro čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 4, který by byl zcela zbaven svého významu, pokud by v zásadě nevyžadoval, aby stát respektoval individuální preference týkající se této věci. Je proto nezbytné, aby jakékoli výjimky z této zásady byly přijímány pouze na základě veřejného zájmu v demokratické společnosti.

Použití výše uvedených zásad na projednávanou věc

Soud úvodem podotkl, že posuzované opatření mělo za cíl řešit vzrůstající sociální problémy v některých městských částech Rotterdamu, které pramenily ze vzrůstající chudoby v této oblasti a přesunu hospodářských činností do jiných částí města. Opatření se snažilo tomuto trendu zabránit a podpořit větší rozmanitost obyvatelstva v této části tak, že upřednostňovalo nové rezidenty, kteří měli příjem z vlastní hospodářské činnosti. Soud zjistil, že vnitrostátní úprava nikoho nezbavovala bydlení ani nenutila obydlí opustit a dopadala jen na nově příchozí obyvatele, kteří ve městě žili po dobu kratší než 6 let. Podle Soudu nebyla tato „čekací doba“ nepřiměřená.

Soud odmítl argument stěžovatelky o neúčinnosti opatření, který opírala o hodnotící zprávu Univerzity v Amsterdamu z roku 2015, podle které nebylo možné konstatovat, že by opatření vedlo k prokazatelnému pokroku v kvalitě života v dotčené oblasti. Soud připomněl, že státem zvolená sociálně-ekonomická opatření v zásadě posuzuje ve světle situace existující při jejich přijímání, nikoli na základě jejich zpětného hodnocení (*mutatis mutandis* *Lithgow a ostatní proti Spojenému království*, č. 9006/80 a další, rozsudek ze dne 8. července 1986, § 132). Nadto zmínil, že vzhledem k tomu, že obdobná opatření byla v posledních letech přijata i v dalších místech, je zřejmé, že vnitrostátní orgány považují tuto politiku za účinnou.

Soud si povšiml, že omezení byla ohraničena v místě i čase. Právní úprava navíc připouštěla možnost dané omezení ve výjimečných případech nepřiměřené tvrdosti neuplatnit a zakotvila dostatečné procesní záruky v podobě možnosti podání námitek a dvoustupňového soudního přezkumu. Podle Soudu proto nelze říci, že přijaté opatření dostatečně nechránilo práva a zájmy osob nesplňujících podmínky udělení povolení k pobytu. Soud dodal, že předmětem přezkumu na poli článku 2 Protokolu č. 4 není, zda mohlo být přijato alternativní řešení, ale zda zákonodárce při hledání spravedlivé rovnováhy mezi soupeřícími zájmy nevybočil ze svého prostoru pro uvážení (*mutatis mutandis Evans proti Spojenému království*, č. 6339/05, rozsudek velkého senátu ze dne 10. dubna 2007, § 91).

Podle Soudu v projednávané věci sice není sporu o tom, že stěžovatelka vzhledem ke svému chování nepředstavovala žádnou hrozbu pro veřejný pořádek, ale tato skutečnost nemůže převážit nad sledovaným veřejným zájmem. Rozhodná není ani skutečnost, že stěžovatelka v části Tarwewijk bydlela již v době zavedení předmětných opatření. Skutečnost, že se nemohla v rámci oblasti přestěhovat, totiž též vedla k naplnění zamýšlených cílů; mohla vést a nakonec i vedla k uvolnění jejího bytu pro domácnosti splňující nastavené podmínky a tím k dosažení větší společenské rozmanitosti. Podle Soudu stěžovatelka nadto neprokázala potřebu se ze svého bytu přestěhovat do jiného bytu ve stejné městské části, vyplývající z nutnosti byt rekonstruovat či ze zdravotních důvodů na straně její či jejích dětí.

Soud si také povšiml, že stěžovatelka se po 5 letech a 4 měsících pobytu v této části rozhodla přestěhovat do části Vlaardingen. Neposkytla přitom žádné vysvětlení, proč nezůstala ve svém původním bytě po dobu zbývajících 8 měsíců, což by jí umožnilo splnit podmínku 6 let pobytu. Nenamítala přitom ani žádné obtíže, kterým by čelila po přestěhování, a od roku 2011 neprojevila přání vrátit se zpět. Stěžovatelka si rovněž v mezidobí našla práci, což jí umožnilo se přestěhovat do jakéhokoli bytu kdekoli v Rotterdamu.

Soud učinil závěr, že vzhledem ke všem konkrétním okolnostem případu nevedlo neudělení povolení k pobytu k nepřiměřené tvrdosti, a proto zájem stěžovatelky nemohl převážit nad obecným zájmem naplňovaným důsledným uplatňováním předmětných opatření. K porušení článku 2 Protokolu č. 4 proto nedošlo.

III. Oddělená stanoviska

Dle soudkyně Tsotsorí a soudce De Gaetana se většina neměla soustředit pouze na odůvodněnost obecného opatření, ale především na jeho konkrétní použití na případ stěžovatelky. Připomněli také, že prostor státu pro uvážení je menší, pokud se obecná opatření mají dotýkat práv zvláště zranitelných skupin. Neudělení povolení k pobytu za situace, kdy se stěžovatelka

chtěla v rámci dané oblasti pouze přestěhovat a kdy se jednalo o svobodnou matku s dvěma dětmi, tak dle jejich názoru představovalo nepřiměřený zásah do její svobody zvolit si místo pobytu.

Soudce Pinto de Albuquerque ve svém obsáhlém ne-souhlasném stanovisku, k němuž se připojil soudce Vehabović, vytkl většině slepé zaměření na obecné cíle sledované vnitrostátní politikou namísto řádného posouzení individuálních dopadů do práv stěžovatelky. Tím většina zcela rezignovala na stěžejní úlohu Soudu, již je ochrana konkrétních práv jednotlivce.

Předně poukázal na nelegitimitu sledovaného síle, neboť vnitrostátní úprava v jeho očích sledovala politiku městské gentrifikace (vytváření oblastí pro vyšší sociokulturní vrstvy). Většina se nezabývala skutečnými důvody a pohnutkami zavedených opatření, které konkrétně vedly k zásahu do práv stěžovatelky. Ve skutečnosti šlo totiž o snahu zbavit se chudých, sociálně znevýhodněných obyvatel, a to na základě zcela mylného nazírání chudoby jako zdroje veškerého společenského zla. Soudce Pinto de Albuquerque apeloval na zcela opačný přístup spočívající ve zvýšené ochraně chudých a znevýhodněných lidí jako zvláště zranitelné skupiny osob.

Dále poukázal na chybějící nezbytnost přijatých opatření, neboť problémy v dané oblasti není možné spojovat s chudobou. Z toho důvodu se ani nedostavil očekávaný účinek, jak potvrzuje např. zpráva Univerzity v Amsterdamu z roku 2015. Vystěhování stěžovatelky pak nemohlo vést ani k naplnění formálně proklamovaného cíle, neboť neexistovaly žádné záruky, že nově přichodící obyvatelé nebudou později závislí na sociálních dávkách. Nadto přicházely v úvahu alternativní, méně omezující prostředky. I pro případ splnění podmínky nezbytnosti nesouhlasící soudce neshledal existenci spravedlivé rovnováhy mezi dotčenými zájmy. Odkázal na to, že stěžovatelka již v dané oblasti žila, navíc s ohledem na její životní podmínky předmětné opatření jen zhoršilo její již tak celkově neutěšenou sociální situaci.

Závěrem se soudce Pinto de Albuquerque věnoval problematice diskriminace z důvodu sociální nejistoty a chudoby, včetně její nepřímé formy. Podle něj se měl Soud zabývat i zákazem diskriminace na poli článku 14 Úmluvy. Upozornil na extrémně nebezpečné důsledky, které jsou s chudobou spojeny a dále prohlubují sociální nejistotu zvláště zranitelných skupin osob. Uvedené dal do souvislosti s latentní stigmatizací sociálně slabších a znevýhodněných obyvatel, jakož i s koncepty vícenásobné a především průsečkové diskriminace. Apeloval na Soud, aby uvedený sociální jev promítl do ochrany práv jednotlivce.

Dle soudce Kūrise není možné, jak učinila většina, konkrétní uplatnění obecného opatření vedoucí k zásahu do práv jednotlivce automaticky zdůvodnit paušální odůvodněností a legitimitou samotného obecně-

ho opatření. I použití ‚dobrého zákona‘ může bezesporu v konkrétním případě vést k porušení práv jednotlivce zaručených Úmluvou. Úkolem Soudu je přezkoumat konkrétní projev a realizaci obecného opatření. Dospěl k závěru, že neumožnění přestěhování stěžovatelky pouze ‚za roh‘ představovalo nepřiměřený zásah. Nadto uvedené opatření nebylo nezbytné, neboť nemohlo vést k naplnění zamýšlených cílů, mj. ke snížení chudoby v městské části. Závěrem poukázal na diskriminační rozměr případu z důvodu sociálního a ekonomického postavení stěžovatelky, jímž se měla většina zabývat.

VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÝCH ČINŮ Z NENÁVISTI

Rozsudek ze dne 5. prosince 2017 ve věci č. 66895/10 – Alković proti Černé Hoře

Senát druhé sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že práva stěžovatele chráněná články 8 (právo na respektování soukromého života) a 14 Úmluvy (zákaz diskriminace) byla porušena tím, že vnitrostátní orgány neprovedly účinné vyšetřování údajně rasově nebo nábožensky motivovaných útoků vůči němu.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, jenž je romské národnosti a muslimského vyznání, se v roce 2006 společně s rodinou přestěhoval do bytu určeného pro sociálně znevýhodněné osoby. Rozsudek zachycuje dlouhodobě vyhrocené vztahy stěžovatele se sousedy v období od 26. května 2009 do 6. července 2010, provázené rasově nebo nábožensky podbarvenými útoky vůči stěžovateli a jeho rodině. Pro rozhodnutí Soudu byly relevantní zejména události ze dne 26. května a 22. září 2009. V prvním případě sousedé z vedlejšího bytu nejprve neadresně vykřikovali urážlivé poznámky o muslimech a Turcích, následně jeden z nich donesl z auta pistoli a za výkřiků urážejících stěžovatelovu ‚tureckou matku‘ jeden ze sousedů vystřelil z pistole 9 nebo 10 ran směrem ke stěžovatelovu bytu. V druhém případě neznámá osoba v průběhu náboženského svátku Ramadan Bayram nakreslila na dveře stěžovatelova bytu velký kříž a vedle něj napsala ‚odstěhuj se, nebo toho budeš trpce litovat‘.

V reakci na tyto události stěžovatel dne 22. září 2009 přivolal policii, jež pořídila fotografie místa činu. Stěžovatel následně podal trestní oznámení. Policie v rámci vyšetřování požádala sousedy stěžovatele o vysvětlení, nicméně většina z nich popřela, že k výše popisovaným událostem došlo nebo že se odehrály tak, jak líčil stěžovatel. Věc byla předána státnímu zastupitelství, které konstatovalo, že podezření ze spáchání trestného činu existuje pouze ve vztahu

k událostem ze dne 22. září 2009. Státní zastupitelství uložilo policii, aby zjistila pachatele zářijového incidentu, a upozornila ji, že v roce 2012 dojde k promlčení trestného činu nebezpečného vyhrožování. Teprve v roce 2016 policie uvedla, že sice přijala jistá opatření, věnovala trestnímu oznámení značnou dobu, ovšem nenalezla důkazy, jež by svědčily proti určité osobě. Ze spisu nevyplývalo, jaká měla být ona opatření nad rámec vyfotografování místa činu.

Stěžovatel podal v listopadu 2009 trestní oznámení k vrchnímu státnímu zástupci pro podezření ze spáchání trestného činu podněcování k etnické, rasové nebo náboženské nenávisti, o týden později ho však státní zástupce odmítl z důvodu, že se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání trestného činu z nenávisti nebo jiného trestného činu.

V prosinci 2009 podal stěžovatel žádost o vyšetřování k vrchnímu soudu. Přiložil příslušné videozáznamy spolu s návrhem, aby soud vyslechl několik jeho sousedů. Vrchní soud žádost odmítl s poukazem na to, že předložené důkazy jsou nedostatečné a že dne 22. září 2009 nepřivolal policii a nepředložil žádné důkazy, které by zakládaly podezření, že došlo ke spáchání trestného činu. Stěžovatel podal proti tomuto usnesení odvolání, v němž mimo jiné namítal, že vrchní soud opomenul některé zásadní důkazy, např. policejní záznam ze dne 22. září 2009. Odvolací soud však v květnu 2010 odvolání odmítl pro nedostatek důkazů. Proti uvedeným rozhodnutím podal stěžovatel ústavní stížnost, která byla v březnu 2014 odmítnuta.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKŮ 8 A 14 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že vnitrostátní orgány neprovedly účinné vyšetřování rasově nebo nábožensky motivovaných útoků z období od 26. května do 22. září 2009, a porušily tak jeho práva chráněná článkem 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy.

Soud předeslal, že pojem soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy zahrnuje fyzickou a psychickou integritu osoby, včetně její etnické identity (*S. a Marper proti Spojenému království*, č. 30562/04 a č. 30566/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2008, § 66). Právo na respektování soukromého života zahrnuje také pozitivní povinnost státu přijmout adekvátní právní úpravu, která jednotlivci poskytne ochranu před násilím ze strany jiných soukromých osob (*Isaković Vidović proti Srbsku*, č. 41694/07, rozsudek ze dne 1. července 2014, § 59). Pozitivní povinnosti státu mohou zahrnovat i účinné trestní vyšetřování (*M. C. proti Bulharsku*, č. 39272/98, rozsudek ze dne 4. prosince 2003, § 152). Vyšetřování je účinné tehdy, je-li způsobilé vést ke zjištění okolností případu a k identifikaci a potrestání odpovědných osob. Jedná se však o povinnost provedení příslušných úkonů, nikoli o povinnost dosažení určitého výsledku (*Király a*

Dömötör proti Maďarsku, č. 10851/13, rozsudek ze dne 17. ledna 2017, § 79).

Soud připomněl, že článek 14 ve spojení s články 2, 3 nebo 8 Úmluvy zakotvuje povinnost státu prošetřit existenci možné souvislosti mezi rasistickými postoji pachatelů a jimi spáchanými násilnými činy (*R. B. proti Maďarsku*, č. 64602/12, rozsudek ze dne 12. dubna 2016, § 84). Vnitrostátní orgány mají povinnost podniknout všechny rozumné kroky k tomu, aby shromáždily a zajistily důkazy, prozkoumaly všechny praktické způsoby nalezení pravdy a vydaly plně odůvodněné, nestranné a objektivní rozhodnutí, v němž nebudou opomenuty podezřelé skutečnosti, které by mohly poukazovat na rasový motiv násilí (*Škorjanec proti Chorvatsku*, č. 25536/14, rozsudek ze dne 28. března 2017, § 59).

Ve vztahu k projednávané věci Soud dospěl k závěru, že trestněprávní předpisy žalovaného státu poskytují obětem rasově motivovaných trestných činů dostatečnou ochranu, avšak shledal pochybení v jejich použití. Soud podotkl, že k nezanedbatelné části incidentů došlo ve stěžovatelově nepřítomnosti a že stěžovateli ani jeho rodinným příslušníkům nebylo fyzicky ublíženo. Stěžovatel byl dle Soudu nicméně vystaven opakovaným projevům násilného úmyslu, zastrašujícímu jednání a nepřímému násilí ze strany svých sousedů. To v něm oprávněně mohlo vzbudit obavu, že proti němu tyto osoby v budoucnosti násilí použijí.

V této souvislosti Soud poukázal na skutečnost, že státní zástupce se vůbec nezabýval střelbou ze dne 26. května 2009, ač sousedé potvrdili, že k ní došlo, a bylo možné snadno opatřit důkazy. Ze spisu vyplývá, že nebyly podniknuty žádné kroky k tomu, aby bylo zjištěno, jestli bylo střeleno ze zbraně patřící sousedovi X, jestli to byl X, kdo vystřelil, a jakým motivem byl pachatel veden.

Ve vztahu k událostem ze dne 22. září 2009 Soud konstatoval, že státní zástupce sice prošetřoval danou věc jako trestný čin nebezpečného vyhrožování a uložil policii, aby zajistila důkazy vedoucí k nalezení pachatele, avšak v důsledku nečinnosti policie k tomu nikdy nedošlo. Vnitrostátní soudy v návaznosti na to dospěly k závěru, že pro nedostatek důkazů nelze vyhovět stěžovatelově žádosti o provedení vyšetřování. Námitku stěžovatele, že důkazní nouze vznikla v důsledku nedostatečné aktivity policie, neboť policisté pouze pořídili fotografie místa činu a dále se věcí nezabývali, vnitrostátní soudy odmítly s odkazem na to, že jim nepřísluší hodnotit činnost policie.

Soud proto učinil závěr, že za těchto okolností nebylo vyšetřování vnitrostátních orgánů způsobilé vést k náležitému zjištění skutkových okolností případu a nepředstavovalo dostatečnou odpověď na situaci popsanou v trestních oznámeních. V důsledku kumulativního účinku výše uvedených nedostatků vyšetřování nebyly události ze dne 26. května a 22. září 2009

řádne objasněny a vůči pachateli nebyla vyvozena právní odpovědnost. Stěžovateli tudíž nebyla poskytnuta ochrana jeho psychické integrity ve smyslu článku 8 Úmluvy a byla mu odepřena možnost účinně využít prostředky právní ochrany, které právní řád žalovaného státu zakotvuje. To platí o to naléhavěji, jelikož stěžovatel je Rom a muslim a nejednalo se o izolovaný incident, ale o sérii opakujících se útoků.

Soud proto s ohledem na výše uvedené skutečnosti rozhodl, že způsob, jakým vnitrostátní orgány vedly trestní řízení, byl v rozporu s článkem 8 ve spojení s článkem 14 Úmluvy.

ZDRAVOTNICTVÍ

Rozsudek ze dne 19. prosince 2017 ve věci č. 56080/13 – *Lopez de Sousa Fernandes proti Portugalsku*

Velký senát Soudu patnácti hlasy proti dvěma rozhodl, že úmrtím manžela stěžovatelky poté, co podstoupil rutinní lékařský zákrok, při němž se patrně nakazil infekcí, která později vedla k rozvoji dalších zdravotních obtíží, ani možným nedbalostním pochybením ze strany lékařů při následné léčbě nedošlo k porušení hmotněprávní složky práva na život dle článku 2 Úmluvy. Jednomyslně naopak shledal, že žádné z vnitrostátních řízení neposkytlo stěžovatelce adekvátní a včasnou reakci na smrt jejího manžela, čímž došlo k porušení procesní složky článku 2 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Manžel stěžovatelky podstoupil vcelku banální operaci, při níž mu měly být odstraněny výrůstky na nosní sliznici. O dva dny později se dostavil v neklidném stavu na urgentní příjem se silnými bolestmi hlavy. Přítomný neurolog mu proto předepsal léky na zklidnění. Druhého dne ráno byl vyšetřen týmem lékařů, kteří u něho odhalili virovou meningitidu; ta je v 0,6 až 1 % případů důsledkem výše popsaného zákroku. Manžel stěžovatelky byl přijat na oddělení intenzivní péče poté, co bylo zjištěno, že má otok na mozku. Jeho zdravotní stav se nicméně pozvolna zlepšoval do té míry, že mohl být po necelých čtrnácti dnech propuštěn do domácího ošetřování. Zanedlouho se znovu dostavil na pohotovost, jelikož trpěl závratěmi, bolestmi hlavy a břicha, silnými průjmy a anémií. Endoskopické vyšetření potvrdilo, že má žaludeční vředy. Z nemocnice byl propuštěn po čtyřech dnech, byť nadále trpěl bolestmi břicha a průjmy. Manžel stěžovatelky asi po čtrnácti dnech znovu vyhledal lékařskou pomoc, avšak ošetřující lékař nepovažoval hospitalizaci za potřebnou. Za dalších přibližně čtrnáct dnů se manžel stěžovatelky znovu dostavil do nemocnice,

kde vyšetření tlustého střeva odhalilo zánět střevní sliznice. Byl umístěn na lůžko, kde mu byla podávána antibiotika. Asi čtrnáct dní po propuštění do domácí péče vyhledal lékařskou pomoc v jiné nemocnici. Zde podstoupil řadu vyšetření, která určila několik možných příčin jeho obtíží. V době hospitalizace se zdravotní stav pacienta náhle prudce zhoršil. Lékař jej nechal vyšetřit ultrazvukem, který odhalil, že se mu v dutině břišní hromadí tekutina. Na to ošetřující tým lékařů shledal, že mu s nejvyšší pravděpodobností praskl vřed, což vyvolalo rozsáhlý zánět pobřišnice. Manžel stěžovatelky byl neprodleně operován. Druhý den po operaci však zemřel. Jako důvod úmrtí byla označena sepse, tj. celková reakce organismu na zánět pobřišnice a prasknutí vředu.

Stěžovatelka postupně na vnitrostátní úrovni zahájila kárné a trestní řízení i řízení o odškodnění.

Předně podala podnět zdravotnické inspekci k prošetření okolností, za nichž došlo ke zhoršení zdravotního stavu a úmrtí jejího manžela. Dle vyjádření znalců se manželovi stěžovatelky dostalo s ohledem na okolnosti vhodné léčby. Inspekce proto vyšetřování uzavřela s tím, že ze strany lékařů nedošlo k pochybení. Šetření, z podnětu stěžovatelky obnovené, vedlo opět ke stejnému závěru. V dalším odvolání stěžovatelka uvedla, že zhoršení zdraví jejího manžela mohlo být způsobeno virovou infekcí, kterou se nakazil v průběhu prvotního zákroku. Inspekce požádala o zpracování posudků jiné znalce z příslušných oborů lékařské vědy. Jeden z posudků připustil, že k rozvoji meningitidy mohlo dojít z důvodu virové nákazy při zákroku. S výjimkou lékaře, který rozhodl o propuštění jejího manžela do domácího ošetřování, což za dané situace nebylo z lékařského hlediska vhodné, znalci žádné pochybení neshledali. Vůči zmíněnému lékaři bylo zahájeno kárné řízení. Kárná komise si vyžádala stanovisko čtyř odborných panelů. Na jejich základě učinila závěr, že nelze vyvodit kárnou odpovědnost, neboť za daných okolností není možné spolehlivě prokázat, že by došlo k zanedbání lékařské péče. Odvolání stěžovatelky bylo odmítnuto pro zmeškání lhůty.

Stěžovatelka proti kárně stíhanému lékaři podala trestní oznámení pro podezření z usmrcení z nedbalosti. Při projednávání obžaloby lékaře soud vyslechl stěžovatelku, obžalovaného, všech osm lékařů, kteří jejího manžela ošetřovali, jakož i pět nezávislých znalců z oboru. Na základě provedeného dokazování obžalovaného nicméně zprostil obžaloby. Stěžovatelka se neodvolala.

Podala však správní žalobu, jíž se po obou nemocnicích domáhala náhrady vzniklé nemajetkové újmy, kterou utrpěla v důsledku úmrtí manžela. Ani s touto žalobou nebyla stěžovatelka úspěšná.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka namítala, že v důsledku nedbalostního postupu lékařů a z důvodu neúčinnosti a délky řízení, v nichž měla být, avšak dostatečně nebyla určena příčina úmrtí jejího manžela, došlo k porušení hmotněprávní i procesní složky práva na život chráněného v článku 2 Úmluvy.

Senát první sekce Soudu shledal porušení tohoto ustanovení v obou aspektech. Z podnětu vlády však byla věc postoupena k novému projednání velkému senátu Soudu.

A. K PORUŠENÍ HMOTNĚPRÁVNÍ SLOŽKY ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

Soud využil příležitosti, aby vyjasnil rozsah pozitivních závazků států v podobných případech. Předně zdůraznil, že jiné zásady se uplatní, jde-li o poskytování lékařské péče osobám zbaveným osobní svobody nebo zvláště zranitelným skupinám osob pod dohledem orgánů veřejné moci, kde lze stát považovat za přímo odpovědný za zdravotní stav těchto osob (*Slimani proti Francii*, č. 57671/00, rozsudek ze dne 27. července 2004 či *Centre for Legal Resources jménem Valentina Câmpeanu proti Rumunsku*, č. 47848/08, rozsudek velkého senátu ze dne 17. července 2014, § 143 a 144). Soud dále potvrdil dosavadní přístup, dle něhož je-li namítáno, že k úmrtí došlo v důsledku pochybení zdravotnického personálu z nedbalosti, může být stát shledán odpovědným jediné tehdy, pokud nepřijal účinný právní rámec, který by zdravotnická zařízení – ať již soukromá nebo veřejná – nutil k přijetí vhodných opatření k ochraně života pacientů.

Pochybení spočívající v mylném úsudku lékaře či nedbalá koordinace vhodných léčebných postupů mezi různými lékaři naopak obecně nemohou odpovědnost státu založit. Z tohoto obecného pravidla lze nicméně připustit dvě výjimky, které se týkají odepření zdravotní péče v případech bezprostředního ohrožení života. První se týká situací, kdy byl život pacienta vědomě vystaven riziku odmítnutím přístupu k život zachraňující lékařské péči (*Mehmet Şentürk a Bekir Şentürk proti Turecku*, č. 13423/09, rozsudek ze dne 9. dubna 2013). Druhou skupinou jsou případy systémových a strukturálních nedostatků v poskytování zdravotních služeb, které vedly ke stejnému výsledku, tj. odepření životodárné péče, přestože vnitrostátní orgány o existujícím riziku věděly nebo vědět měly a mohly, ale nepřijaly vhodná opatření k jeho odstranění, aby ochránily životy a zdraví pacientů (*Aydoğdu proti Turecku*, č. 40448/06, rozsudek ze dne 30. srpna 2016). Tento test odpovídá zkoumání, které Soud provádí za účelem zjištění, zda byl stát povinen přijmout preventivní opatření k ochraně jednotlivce, který se nacházel v bezprostředním ohrožení života (*Osman proti Spojenému království*, č. 23452/94, rozsudek velkého senátu ze dne 28. října 1998, § 115 a 116). Společné oběma nastíněným situacím je, že pochybení vni-

trostátních orgánů přesahují pouhý omyl v úsudku lékaře, ale lékaři navzdory svým stavovským povinnostem neposkytli – nebo z důvodu systémových a strukturálních nedostatků nemohli poskytnout – nezbytnou léčbu, ačkoli jim muselo být zřejmé, že tím vystavují život pacienta zvýšenému riziku. Nedostatky v poskytování zdravotních služeb je však možné označit za systémové či strukturální pouze tehdy, pokud je možné je takto charakterizovat z objektivního hlediska; nejedná se o jednotlivé případy možných dysfunkcí. Mezi nedostatky lékařské péče a způsobenou újmou musí existovat spojení, přičemž předmětné nedostatky musejí být důsledkem nesplnění povinnosti státu regulovat poskytování zdravotních služeb, jež zahrnuje i povinnost dohledu, kontrol a vymáhání stanovených pravidel.

V projednávané věci stěžovatelka netvrdila, že by smrt jejího manžela nastala v důsledku úmyslného jednání zdravotnického personálu. K jeho úmrtí mělo dojít rozvojem infekce, kterou se údajně nakazil, když podstoupil rutinní zákrok v nemocnici, ve spojení s řadou nedbalostních pochybení lékařů v průběhu navazujících hospitalizací. Soud připomněl, že není jeho úlohou posuzovat a zpochybňovat *ex post facto* hodnocení zdravotního stavu pacienta ze strany lékařů ani určovat, jaká byla za daných okolností vhodná forma léčby. Podstatné je, že žádný z vnitrostátních soudních či kárných orgánů nezjistil, že by některý z lékařů léčbu stěžovatele zanedbal či se dopustil pochybení. Stejně tak Soudu nepřísluší nahrazovat svými vlastními zjištěními závěry vnitrostátních orgánů, které se námitkami stěžovatelky zabývaly, ledaže by šlo o závěry svévolné či zjevně nesprávné. To platí tím spíše, jde-li o odborné otázky vyžadující z povahy věci posouzení znalci z daného oboru. Stěžovatelka přitom nenamítala, že by byl jejímu manželu odepřen přístup ke zdravotní péči v situaci, kdy se nacházel v bezprostředním ohrožení života. Žádný z předložených důkazů nenasvědčuje ani existenci systémových nebo strukturálních nedostatků v dotčených zdravotnických zařízeních, o nichž vnitrostátní orgány věděly nebo vědět měly, aby jim bylo možné přičítat k tíži nepřijetí vhodných preventivních opatření k ochraně života manžela stěžovatelky.

Velký senát se v této souvislosti neztotožnil s názorem senátu, který za systémový nedostatek označil nedostatečnou koordinaci léčebných postupů mezi jednotlivými odděleními první z nemocnic. V projednávané věci naopak jde o typický příklad úmrtí v důsledku stěžovatelkou tvrzené nedbalosti lékařů, kteří měli pochybit stran včasného stanovení přesné diagnózy a volby vhodné léčby. Za těchto okolností lze vyvodit odpovědnost státu za porušení pozitivních povinností jen tehdy, pokud by vyšlo najevo, že nedostál povinnosti nastavit účinný právní rámec, který by příslušná zdravotnická zařízení nutil k přijetí vhodných opatření k ochraně životů jejich pacientů. Na žádné takové

nedostatky však stěžovatelka nepoukazovala a ani Soud je svou vlastní činností neshledal. K porušení práva na život dle článku 2 Úmluvy v jeho hmotněprávní složce tudíž nedošlo.

B. K PORUŠENÍ PROCESNÍ SLOŽKY ČLÁNKU 2 ÚMLUVY

Z článku 2 Úmluvy dále vyplývá povinnost státu vytvořit účinný a nezávislý soudní systém, který by byl způsobilý odhalit příčiny úmrtí pacientů v soukromých i veřejných zdravotnických zařízeních a případně též vyvodit odpovědnost konkrétních osob (*Šilih proti Slovinsku*, č. 71463/01, rozsudek velkého senátu ze dne 9. dubna 2009, § 192). Na rozdíl od případů, kdy došlo k úmrtí či ublížení na zdraví úmyslným jednáním, článek 2 Úmluvy nevyžaduje, aby byla v případech nedbalostního pochybení lékařů nutně založena odpovědnost v rovině trestného práva. Proto postačí, má-li dotčená osoba možnost domoci se nápravy ve formě odškodnění, případně vyvození kárné odpovědnosti lékařů (*Calvelli a Ciglio proti Itálii*, č. 32967/96, rozsudek velkého senátu ze dne 17. ledna 2002, § 51). Je přitom na uvážení jednotlivých států, které prostředky nápravy ve svých právních řádech zakotví. Mají-li však státy dostát svým povinnostem plynoucím z článku 2 Úmluvy, musí tyto prostředky nápravy existovat nejen v teoretické rovině, ale i v praxi. Praktická účinnost prostředku nápravy přitom mj. vyžaduje, aby byla věc řádně a urychleně projednána a řízení o ní skončeno v přiměřené lhůtě. Právě délka předmětného řízení je jedním z hledisek, které mohou do značné míry určovat, zda stát dostál požadavkům Úmluvy.

Manžel stěžovatelky zemřel poté, co podstoupil vcelku banální lékařský zákrok, který vyústil v rozvoj četných zdravotních komplikací. Stěžovatelka se podle Soudu mohla důvodně domnívat, že její manžel zemřel v důsledku nedbalostního zacházení lékařů. Tuto námitku mohla dle portugalského právního řádu uplatnit prostřednictvím správní žaloby na náhradu škody proti oběma nemocnicím, kárného řízení proti lékařům nebo v rámci trestního řízení. Všechny tyto prostředky nápravy mohly v teoretické rovině dostát procesním požadavkům dle článku 2 Úmluvy.

Stěžovatelka se postupně uchýlila ke všem třem možnostem. Soud se zabýval tím, zda byla daná řízení vedena řádně a skončena v přiměřených lhůtách. Předně odmítl tvrzení stěžovatelky, dle níž měla být provedena pitva, jelikož měl za to, že příčiny úmrtí byly spolehlivě určeny. Nebylo-li pochybností, žádné zákonné ustanovení vnitrostátního práva provedení pitvy nevyžadovalo. Stěžovatelce dal naopak za pravdu v tom, že žádné z řízení nebylo vedeno urychleně a skončeno v přiměřené lhůtě.

Řízení před inspekci trvalo v souhrnu sedm let a deset měsíců, načež bylo zastaveno. Inspekci přitom trvalo dva roky, než nařídila zahájení vyšetřování, a další

rok, než ustanovila vrchního vyšetřovatele. Stěžovatelka tak byla poprvé vyslechnuta až s odstupem tří a půl roku. Kárné řízení před stavovským orgánem trvalo čtyři roky a pět měsíců na dvou stupních. To by samo o sobě nebylo nepřiměřené, avšak za situace, kdy tento orgán neprováděl žádné dokazování a řízení spočívalo toliko ve zkoumání zdravotnické dokumentace, nelze tuto délku považovat za přijatelnou.

Předmětem trestního řízení byla jen otázka pochybení konkrétního lékaře, který měl manžela stěžovatelky nevhodně propustit do domácího ošetřování. Přesto nebylo vedeno urychleně, když po dobu více než pěti let nebyly činěny prakticky žádné významné procesní úkony. Celkem pak toto řízení trvalo šest let a osm měsíců, což za daných okolností rovněž nelze vnímat jako přiměřené.

Soud se konečně zaměřil na správní žalobu, v jejímž rámci se stěžovatelka domáhala odškodnění. Dle Soudu toto řízení nabízelo nejvhodnější nápravu namítaného porušení. Trvalo však devět let a jedenáct měsíců na dvou stupních soudní soustavy. Vláda přitom nepředložila žádné pádné argumenty, které by mohly jeho délku odůvodnit.

Soud závěrem zdůraznil, že v obdobných případech, kdy je hájitelným způsobem namítáno, že k úmrtí pacienta došlo v důsledku více po sobě jdoucích událostí, jsou vnitrostátní orgány povinny věc důkladně zhodnotit ve svém celku. V projednávané věci však všechny vnitrostátní orgány případ zkoumaly jako

posloupnost jednotlivých událostí, aniž se zabývaly tím, jak spolu mohly vzájemně souviset. Soud proto shledal, že vnitrostátní řízení jako celek neposkytla stěžovatelce adekvátní a včasnou reakci na smrt jejího manžela. Došlo proto k porušení procesní složky článku 2 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

K rozsudku je připojeno značně rozsáhlé částečně nesouhlasné stanovisko soudce Pinta de Albuquerque, jenž vyjádřil názor, že Soud měl konstatovat i porušení hmotněprávní složky článku 2 Úmluvy, jelikož šlo o případ systémových a strukturálních nedostatků, které musely být příslušným orgánům dobře známy. Zejména riziko, že se manžel stěžovatelky nakazí infekcí, mohlo být sníženo např. zřízením zvláštního oddělení pro léčbu infekčních onemocnění, aby se předešlo přenosu infekcí na zdravé jedince.

Částečně nesouhlasné stanovisko připojil i soudce Serghides, který též sdílel názor, že byla porušena i hmotněprávní část článku 2 Úmluvy, jelikož manžel stěžovatelky byl *de facto* odepřen přístup k okamžité a vhodné zdravotní péči v důsledku nedostatečné koordinace mezi jednotlivými odděleními první z nemocnic, v níž byl hospitalizován.

ZÁVĚREM...

Na závěr obvyklý stručný výběr z nejdůležitějších rozsudků Soudu, tentokrát za první čtvrtletí tohoto roku.

Ve vztahu k **České republice** Soud vydal dva rozsudky. Ve věci *Colloredo Mansfeldová proti České republice* (č. 51896/12, rozsudek ze dne 11. ledna 2018) Soud shledal, že z důvodu nedodržení **zásady kontraktornosti** došlo v restitučním řízení týkajícím se mobiliáře zámku Opočno k porušení práva stěžovatelky na spravedlivý proces chráněného článkem 6 Úmluvy.

Ve věci *Žirovnický proti České republice* (č. 10092/13 a další, rozsudek ze dne 8. února 2018) Soud konstatoval, že některá ze stěžovatelem vedených vnitrostátních soudních řízení nedostala požadavku na **projednání věci v přiměřené lhůtě** zakotveného v článku 6 Úmluvy. Shledal však naopak, že vnitrostátní **kompenzační prostředek nápravy** nepřiměřených délek soudních řízení je třeba považovat za v praxi účinný ve smyslu článku 13 Úmluvy.

Z rozsudků proti **jiným státům** zmiňme například dvojici rozsudků, v nichž se Soud v různých kontextech zabýval **sledováním činnosti zaměstnanců na pracovišti ze strany zaměstnavatele**. Ve věci *López Ribalda proti Španělsku* (č. 1874/13 a 8567/13, rozsudek ze dne 9. ledna 2018) shledal porušení článku 8 Úmluvy v případě, kdy provozovatel supermarketu tajně instaloval kamerový systém, kterými sledoval pokladní, zda se nedopouštějí krádeží. Ve věci *Libert proti Francii* (č. 588/13, rozsudek ze dne 22. února 2018) naopak porušení článku 8 Úmluvy neshledal v případě, kdy zaměstnavatel propustil zaměstnance poté, co objevil, že má na pracovním počítači uložené pornografické materiály.

Otázkami spojenými se **svobodou projevu** se Soud zabýval ve třech z významných rozsudků ze začátku tohoto roku. Ve věci *GRA Stiftung gegen Rassismus und Antisemitismus proti Švýcarsku* (č. 18597/13, rozsudek ze dne 9. ledna 2018) Soud považoval za nepřiměřené odsouzení nevládní organizace, jejímž cílem je podpora tolerance ve společnosti, za namítaný zásah do osobnostních práv politika, jehož projev na demonstraci na podporu zákazu stavby minaretů tato nevládní organizace na svých internetových stránkách označila za **rasistický**. Ve zcela jiném kontextu pak Soud shledal porušení článku 10 Úmluvy v případě udělení pokuty obchodní spo-

lečnosti za to, že v **reklamách** na oblečení použila motivy, které vyobrazením i doprovodnými popisy připomínaly Ježíše a Pannu Marii (*Sekmadienis Ltd. proti Litoři*, č. 69317/14, rozsudek ze dne 30. ledna 2018). Konečně, ve věci *Alpha Doryforiki Tileorasi Anonymi Etairia proti Řecku* (č. 72562/10, rozsudek ze dne 22. února 2018) Soud posuzoval na pozadí případu poslance, předsedy sněmovního výboru pro hazard, jenž se sám oddával hazardním hrám, přípustnost **užívání skryté kamery novináři**.

Judikaturu týkající se **inkluzivního vzdělávání** započatou ve věci *Çam proti Turecku* (č. 51500/08, rozsudek ze dne 23. února 2016) Soud prohloubil ve věci *Enver Şahin proti Turecku* (č. 23065/12, rozsudek ze dne 30. ledna 2018), v níž zdůraznil povinnost vnitrostátních orgánů hledat individualizovaná podpůrná opatření umožňující osobám se zdravotním postižením studovat za maximálního zajištění jejich nezávislosti a osobní autonomie; nabídka osobního asistenta vysokoškolskému studentovi tak nemusí za všech okolností být adekvátním řešením.

Vzácně se Soud zabývá otázkami spojenými se **sportovním právem**. Ve věci *Fédération Nationale des Associations et des Syndicats sportifs (FNASS) a ostatní proti Francii* (č. 48151/11 a 77769/13, rozsudek ze dne 18. ledna 2018) shledal, že povinnost uložená vrcholovým sportovcům být každý den v jimi vymezenou hodinu a místě k dispozici pro případnou neohlášenou antidopingovou kontrolu neporušuje jejich právo na respektování soukromého života a svobodu pohybu zaručené článkem 8 Úmluvy a článkem 2 Protokolu č. 4.

Konečně, citlivé téma **vyhoštění osob podezřelých z terorismu** Soud řešil ve věci *X proti Švédsku* (č. 36417/16, rozsudek ze dne 9. ledna 2018). Konstatoval, že předání takové osoby marockým orgánům, pakliže tyto vědí, z jakého důvodu je daná osoba vyhošťována, aniž by si vydávající stát vyžádal od marockých orgánů diplomatické záruky, by bylo v rozporu s článkem 3 Úmluvy.

Příjemné prožití jarních dní, zejména četbou Zpravodaje ☺, přeje

Petr Konůpka,
zástupce vládního zmocněnce